

คู่มือ

การประเมินเทศบาล ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

ประจำปี ๒๕๕๘

TEI THAILAND
ENVIRONMENT
INSTITUTE

เทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

เป็นเทศบาลที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
อย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการของเสียและ
ก๊าซเรือนกระจกไม่ให้เกิดผลกระทบต่อแหล่งธรรมชาติ
และสิ่งแวดล้อม หรือทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุล
ในการที่จะคำนึงการดำรงชีวิต
เป็นเทศบาลที่ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม
และมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
รวมทั้งมีความพร้อมในการ
จัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี

คู่มือ

การประเมินเทศบาลสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๘

ISBN ๙๗๘-๖๑๖-๓๑๖-๒๓๕-๙

จัดพิมพ์ สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม
๔๔ ซอย ๓๐ ถนนพระราม ๖ พญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๙๘-๕๖๕๒ โทรสาร ๐-๒๒๙๘-๕๖๕๐
เว็บไซต์ www.deqp.go.th

สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย
๑๓/๘ ถนนบรมราชชนนี ตลิ่งชัน กรุงเทพฯ ๑๐๑๓๐
โทรศัพท์ ๐-๒๔๔๘-๕๖๔๕ โทรสาร ๐-๒๔๔๘-๕๖๔๕
เว็บไซต์ www.nmt.or.th

มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
๑๖/๑๕๑ เมืองทองธานี ตำบลบางพูด อำเภอปากเกร็ด
จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๐๓-๓๓๓๓๓ โทรสาร ๐-๒๕๐๔-๔๘๒๖-๘
เว็บไซต์ www.tei.or.th

พิมพ์เมื่อ มีนาคม ๒๕๕๘
จำนวน ๓,๐๐๐ เล่ม
พิมพ์ที่ บริษัท สำนักพิมพ์สื่อตะวัน จำกัด ปทุมธานี

คำนำ

ด้วยความสำคัญของเมืองอันเป็นพื้นที่ซึ่งมีประชากรอยู่อาศัยอย่างหนาแน่น มีกิจกรรมหลายด้านและมีแนวโน้มเติบโตเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ส่งผลต่อการพัฒนาทั้งในเขตเมืองและพื้นที่รอบนอก นับเป็นความท้าทายที่สำคัญของเทศบาลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีภารกิจในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง ร่วมกับประชาชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย และภาคีที่เกี่ยวข้อง ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองให้มีความน่าอยู่ โดยมีสภาพแวดล้อมที่ดีเหมาะสมกับการอยู่อาศัย การประกอบกิจกรรม และการรักษาไว้ซึ่งระบบนิเวศที่มีส่วนสำคัญในการดำรงชีวิต

นับเป็นเวลากว่า ๑๐ ปี ที่กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ได้ร่วมกันส่งเสริมบทบาทและศักยภาพของเทศบาลในการพัฒนาเมืองผ่านกิจกรรมที่มีความหลากหลาย โดยเฉพาะการพัฒนาเกณฑ์และตัวชี้วัดเพื่อเป็นเครื่องชี้้นำการพัฒนาเมือง ด้วยการคำนึงถึงองค์ประกอบต่างๆ อย่างรอบด้าน รวมถึงมีการประเมินเพื่อยกย่องเชิดชูเกียรติเทศบาลที่มีผลการดำเนินงานที่ดี ให้เป็นแบบอย่างและเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับเทศบาลอื่นๆ และผู้สนใจ

ทั้งนี้ ได้เล็งเห็นว่าทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของเมือง ได้มีแนวโน้มเสื่อมโทรมลงจนส่งผลกระทบต่อ การดำรงชีวิต จึงมีการทบทวนเกณฑ์และตัวชี้วัด พร้อมทั้งจัดการประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืนขึ้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดการวางแผน มีกระบวนการดำเนินงาน และเกิดผลสำเร็จที่ต่อเนื่องซึ่งสามารถขยายผลสู่สังคมต่อไป

สารบัญ

๑. ทิศทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง ...๓๗
๒. ความสำคัญและกรอบแนวคิดการประเมิน
เทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ...๑๕
๓. แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาล ...๒๑
 - ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ
 - ด้านของเสียและมลพิษ
 - ด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น
 - ด้านวิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
 - ด้านการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี
๔. กรณีตัวอย่างการดำเนินงานของเทศบาล ...๓๕
๕. กระบวนการและเกณฑ์การประเมินเทศบาล
ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๘ ...๕๑

ทิศทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมือง

เป็นที่ทราบกันดีว่าการตื่นตัวในเรื่องการจัดการสิ่งแวดล้อมได้มีมาอย่างต่อเนื่อง หลังการประชุมสหประชาชาติเรื่องสิ่งแวดล้อมของมนุษย์ ณ กรุงสตอกโฮล์ม ประเทศสวีเดน ในปี พ.ศ. ๒๕๑๕ และนำไปสู่การประชุมครั้งสำคัญอีกหลายครั้ง โดยเฉพาะการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา ในปี พ.ศ. ๒๕๓๕ หรือเรียกว่าการประชุม Rio ตามชื่อกรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ซึ่งเป็นสถานที่จัดการประชุม เป็นผลให้เกิดปฏิญญาริโอว่าด้วยสิ่งแวดล้อมและการพัฒนา (Rio Declaration on Environment and Development) และ แผนปฏิบัติการ ๒๑ (Agenda ๒๑) ที่ใช้เป็นกรอบความตกลงระหว่างประเทศในการพัฒนาที่ยั่งยืน และต่อมาได้มีการประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ Rio+๒๐ ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ซึ่งนานาประเทศที่เข้าร่วมได้ให้คำมั่นต่อการดำเนินการด้านการพัฒนาที่ยั่งยืนอีกครั้ง และได้เห็นร่วมกันว่า เศรษฐกิจสีเขียวในบริบทของการพัฒนาที่ยั่งยืน จะเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งในการบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยให้แต่ละประเทศเลือกรูปแบบและแนวทางการดำเนินงานที่มีความสอดคล้องกับปฏิญญาริโอและแผนปฏิบัติการ ๒๑

การพัฒนาที่ยั่งยืน เมืองยั่งยืน

การประชุม Rio ยังนำไปสู่การจัดทำแผนปฏิบัติการท้องถิ่น หรือ LA๒๑ (Local Agenda ๒๑) เพื่อให้เกิดการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น ตามคำที่ว่า “Think Globally, Act Locally” โดยระบุว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดและมีบทบาทสำคัญในเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืน จึงเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่ง แนวคิดนี้ยังคงได้รับการยอมรับและขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานอย่างจริงจัง

ส่วนการประชุม Rio+๒๐ ในปี ๒๕๕๕ ก็นับว่าเป็นการประชุมที่มีความสำคัญอีกครั้งหนึ่ง ที่นานาประเทศได้ให้คำมั่นสัญญาเกี่ยวกับการพัฒนาเมืองยั่งยืนและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ โดยเน้นการวางแผนพัฒนาเมืองโดยการมีระบบวางแผนและบริหารจัดการแบบบูรณาการ เพื่อให้เมืองสามารถส่งเสริมให้มีสังคมที่

มีความยั่งยืนทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งสรุปสาระสำคัญในการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมเมือง ได้ดังนี้

- 1 การวางแผนเมืองที่ยั่งยืนจากการมีส่วนร่วมของพหุภาคี ให้ผู้ที่อาศัยอยู่ในเมืองและคนยากจนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากขึ้น
- 2 มีการคุ้มครองและฟื้นฟูพื้นที่ในเมืองให้มีสีเขียวและมีความปลอดภัย มีน้ำดื่มที่สะอาดและปลอดภัย คุณภาพอากาศดี พร้อมระบบการจัดการของเสียอย่างยั่งยืน
- 3 ปรับปรุงการเข้าถึงระบบขนส่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปลอดภัยและเป็นธรรม ซึ่งนำไปสู่ความเสมอภาคทางสังคม

แนวทางการพัฒนาเมืองยั่งยืนยังให้ความสำคัญต่อบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือเทศบาลต่างๆ ได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์เมืองยั่งยืน ตั้งแต่การวางแผนเมืองใหม่ไปจนถึงการฟื้นฟูเมืองและชุมชนดั้งเดิม รวมทั้งมีโครงการประหยัดพลังงานในการสร้างระบบบริหารจัดการและพัฒนาาระบบขนส่งที่ยั่งยืนเหมาะสมกับพื้นที่ ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนเมืองที่สามารถใช้ประโยชน์แบบผสมผสานและส่งเสริมให้คนเดินทางโดยไม่ใช้รถยนต์ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการจัดโครงสร้างพื้นฐานสำหรับคนเดินถนนและผู้ใช้จักรยาน ตลอดจนส่งเสริมความเป็นภาคีหุ้นส่วนระหว่างเมืองกับชุมชน นอกจากนี้ ยังเห็นว่าจะต้องเสริมกลไกความร่วมมือที่มีอยู่แล้วให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น รวมทั้งมีความตกลงในการเป็นภาคีหุ้นส่วนและกำหนดเครื่องมือดำเนินการอื่นๆ เพื่อผลักดันให้มีการประสานดำเนินงานด้านต่างๆ ตามวาระโอกาส

นอกจากนี้ ผลจากการประชุม Rio+๒๐ ได้ตกลงให้มีการจัดทำเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ซึ่งเน้นประเด็นด้านสังคม สิ่งแวดล้อม และเศรษฐกิจ แทนเป้าหมายการพัฒนาแห่งสหัสวรรษ (MDGs) ซึ่งจะสิ้นสุดในปี ๒๕๕๘ นี้ โดยประกอบด้วย ๑๗ เป้าหมาย ซึ่งมีเป้าหมายที่เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองจำนวน ๖ เป้าหมาย ได้แก่

- เข้าถึงน้ำและการสุขาภิบาลอย่างยั่งยืน (เป้าหมายที่ ๖)
- ให้มีพลังงานที่ยั่งยืนสำหรับทุกคน (เป้าหมายที่ ๗)
- สร้างเมืองและการตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ที่มีความปลอดภัยและยั่งยืน (เป้าหมายที่ ๑๑)
- ส่งเสริมการบริโภคและการผลิตอย่างยั่งยืน (เป้าหมายที่ ๑๒)
- ลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (เป้าหมายที่ ๑๓)
- ปกป้องและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากระบบนิเวศอย่างยั่งยืน หยุดความแห้งแล้ง ความเสื่อมโทรมของที่ดิน และการสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ (เป้าหมายที่ ๑๕)

ทั้งนี้ เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนจะเริ่มขึ้นหลังการประชุมสมัชชาใหญ่แห่งสหประชาชาติซึ่งจะจัดขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และจะเป็นเป้าหมายของการพัฒนาของประชาคมโลก ต่อไปอีก ๑๕ ปีข้างหน้า

การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

แม้สถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมและความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ได้ถูกหยิบยกขึ้นมาหารืออย่างเป็นรูปธรรมในการประชุมสหประชาชาติหลายครั้ง แต่การดำเนินงานในช่วงต่อมาก็ยังไม่สามารถลดอัตราการเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ ประกอบกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรงขึ้น จึงเป็นแรงกระตุ้นให้เกิดแนวคิด การเติบโตสีเขียว (Green Growth) ซึ่งได้แพร่หลายและเป็นที่ยอมรับอย่างกว้างขวางขึ้น

จากการทบทวนข้อมูลพบว่า หลายหน่วยงานให้ความสนใจและกล่าวถึงการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในมุมมองต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการเศรษฐกิจและสังคมสำหรับเอเชียแปซิฟิกแห่งสหประชาชาติ (ESCAP) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD) โครงการพัฒนาสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (UNEP) รวมถึงสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) ซึ่งมีความหมายครอบคลุมประเด็นสำคัญเหล่านี้

- การผลิตและบริโภคอย่างยั่งยืน
- ระบบธุรกิจและตลาดเพื่อสิ่งแวดล้อม
- การปฏิรูประบบงบประมาณและภาษีสิ่งแวดล้อม
- การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- การลดการปล่อยของเสียและก๊าซเรือนกระจก
- การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ
- การรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ
- การสร้างความมั่นคงด้านพลังงาน

สำหรับประเทศไทยได้นำแนวคิดการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวหรือการเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Economy/ Green Growth) มาเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาประเทศ ซึ่งปรากฏอยู่ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ (๒๕๕๕-๒๕๕๙) และแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ นอกจากนี้ ยังได้จัดทำร่างยุทธศาสตร์การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๗-๒๕๖๑ โดยสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ รัฐวิสาหกิจ ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา และภาคส่วนอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งให้ความสำคัญต่อการดำเนินงานต่อด้านต่างๆ ๔ ประการ ได้แก่

- ๑) การส่งเสริมการผลิตและการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๒) การส่งเสริมการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ
- ๓) การบริหารจัดการทุนทางทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
- ๔) การสร้างสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การเติบโตสีเขียว นับว่าเป็นแนวคิดที่ยอมรับการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลง ซึ่งต้องก้าวไปข้างหน้า แต่ทั้งนี้ ได้เสนอให้กิจกรรมของมนุษย์ต้องก่อให้เกิดผลกระทบน้อยที่สุด ไม่ว่าจะเป็นการบริโภค การผลิต การขนส่ง การใช้พลังงาน และกิจกรรมอื่นๆ ด้วยการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดการปล่อยของเสียและก๊าซเรือนกระจก นอกจากนี้ ยังคำนึงถึงมิติด้านการลดความยากจน การจ้างงาน การเสริมสร้างสุขภาพ และการมีส่วนร่วม

การพัฒนาเมืองและการจัดการสิ่งแวดล้อม

ทิศทางการจัดการสิ่งแวดล้อมเมืองของประเทศไทย ได้คำนึงถึงหลักการพัฒนายั่งยืน โดยเน้นการวางแผนและพัฒนาในมิติต่างๆ อย่างสมดุล บนพื้นฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และมุ่งสู่การ "เติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม" ให้ความสำคัญต่อการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการเตรียมพร้อมในการรับมือกับภัยพิบัติมากขึ้น

ประเทศไทยได้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาเมืองให้มีสิ่งแวดล้อมที่ดีและน่าอยู่อย่างชัดเจน ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๙ (๒๕๔๕-๒๕๔๙) ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบหลักการของการพัฒนาเมืองน่าอยู่และชุมชนน่าอยู่อย่างยั่งยืน และกำหนดให้เป็นวาระแห่งชาติ ส่วนทิศทางการพัฒนาเมืองภายใต้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑ (๒๕๕๔-๒๕๕๙) ได้ให้ความสำคัญต่อการปรับกระบวนการพัฒนาไปสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสร้างความพร้อมในการรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ โดยมีสาระสำคัญดังนี้

- สนับสนุนการกระจายตัวและการตั้งถิ่นฐานของประชากรให้เหมาะสมสอดคล้องกับศักยภาพโอกาส และทรัพยากรธรรมชาติของพื้นที่
- พัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเน้นการวางผังเมืองที่ผสมผสานวัฒนธรรม สังคม ระบบนิเวศ เข้าด้วยกัน
- ปรับกระบวนการพัฒนาและการขับเคลื่อนสู่เศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- เพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคคมนาคมและขนส่ง เพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก
- ยกระดับขีดความสามารถในการรับมือและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ รวมทั้งการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับภัยพิบัติทางธรรมชาติ

สำหรับแผนระยะยาวของประเทศ คือ นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๕๙ ได้คำนึงถึงปัจจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง จำนวนประชากรที่จะเพิ่มขึ้นในฐานะผู้บริโภคและผู้อาศัย ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีซึ่งจะนำมาใช้ในกิจกรรมต่างๆ ทั้งการผลิต การสื่อสาร การคมนาคม การบริการ การขจัดแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม และการส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ศักยภาพขององค์การบริหารส่วนท้องถิ่นซึ่งมีส่วนในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม ตลอดจนเฝ้าระวังและสร้างจิตสำนึกของชุมชน และบทบาทขององค์กรเอกชนในการมีส่วนร่วมในหน่วยงานระดับต่างๆ ในงานด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการเฝ้าระวังและการสร้างจิตสำนึกของประชาชน

นโยบายและแผนฯ ดังกล่าว ประกอบด้วยนโยบายหลัก ๖ ประการ ได้แก่ ด้านการบริหารและการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และลดข้อขัดแย้งในการใช้ทรัพยากร ด้านการป้องกันและขจัดมลพิษ ให้ความสำคัญกับการลดและควบคุมปัญหามลพิษจากแหล่งต่างๆไม่ให้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชน ด้านการดูแลแหล่งธรรมชาติและแหล่งศิลปกรรม เพื่อให้มีศักยภาพที่เหมาะสมและเป็นมรดกทางธรรมชาติและวัฒนธรรมของประเทศ ด้านสิ่งแวดล้อมชุมชน ให้มีการจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนและพื้นที่สีเขียว เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนให้ดีขึ้น ด้านการศึกษาและประชาสัมพันธ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยการเสริมสร้างสมรรถนะของชุมชนในทุกระดับให้มีความเข้มแข็ง และร่วมมือในการจัดการสิ่งแวดล้อม ด้านเทคโนโลยีเพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม

ด้วยนโยบายและแผนฯ ข้างต้น จะสิ้นสุดลงในปี ๒๕๕๙ จึงได้มีการจัดทำร่างนโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๖๐- ๒๕๗๙ ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย ๕ นโยบาย ได้แก่

 นโยบายการจัดการฐานทรัพยากรให้คงอยู่อย่างสมดุล ยั่งยืนและเป็นธรรม ให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ การใช้ประโยชน์จากฐานทรัพยากรอย่างเป็นธรรมและยั่งยืน รวมถึงการสร้างความมั่นคงของฐานทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีส่วนร่วม เพื่อความมั่นคงทางอาหารและพลังงาน

 นโยบายการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน โดยให้ความสำคัญกับการสร้างระบบหมุนเวียนวัสดุที่มีประสิทธิภาพด้วยการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การพัฒนาสิ่งแวดล้อมชุมชนและเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การจัดการสิ่งแวดล้อมธรรมชาติและศิลปกรรมอย่างเหมาะสมตามหลักการผังเมืองและบริบทของพื้นที่ และการป้องกันและควบคุมมลพิษ

☀️ นโยบายการขับเคลื่อนประเทศสู่เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้ความสำคัญกับการปรับกระบวนการทัศน์ใหม่และสร้างจิตสำนึกการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การปรับโครงสร้างการพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการส่งเสริมการผลิต การลงทุนและการสร้างงานสีเขียวเพื่อยกระดับประเทศสู่เศรษฐกิจและสังคมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

☀️ นโยบายการจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและภัยพิบัติทางธรรมชาติ ให้ความสำคัญกับการเพิ่มศักยภาพเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในทุกภาคส่วน การปรับตัวเพื่อรองรับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การเสริมสร้างขีดความสามารถในการบริหารจัดการความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ

☀️ นโยบายการเพิ่มประสิทธิภาพและธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรม เสริมสร้างกลไก กฎหมาย และเครื่องมือในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พัฒนาทรัพยากรมนุษย์และการศึกษาเพื่อสิ่งแวดล้อม การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นและชุมชน ตลอดจนพัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ พัฒนาตัวชี้วัด ระบบฐานข้อมูล การติดตามประเมินผล และช่องทางการสื่อสารเพื่อสิ่งแวดล้อม และพัฒนาองค์ความรู้และงานวิจัยด้านการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

เป้าหมาย ระยะ ๒๐ ปี

การส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมประเทศ

พ.ศ.๒๕๖๐-๒๕๗๙

- มีความมั่นคงด้านทรัพยากรน้ำในระดับสูง
- มีการจับสัตว์น้ำไม่เกินศักยภาพผลผลิตสูงสุด
- มีความมั่นคงทางพลังงานในระดับสูง
- ชยะมูลฝอยชุมชนมีการจัดการและมีการนำกลับมาใช้ประโยชน์ ร้อยละ ๑๐๐
- ไม่มีน้ำเสียและแหล่งน้ำเสื่อมโทรม
- คุณภาพอากาศอยู่ในระดับดี ร้อยละ ๘๐ ขึ้นไป
- มีการบริหารจัดการแหล่งศิลปกรรมอย่างครอบคลุม ร้อยละ ๑๐๐
- มีจำนวนเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่า ร้อยละ ๘๐

ทิศทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในอนาคต จะเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศสู่การเติบโตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ด้วยการให้ความสำคัญในการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ พร้อมการสร้างศักยภาพและธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อม ด้วยการส่งเสริมเทคโนโลยีและนวัตกรรมสีเขียว เสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับท้องถิ่นและชุมชน พัฒนาความร่วมมือด้านสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศ และการสื่อสารที่ดีในทุกระดับ

๒

ความสำคัญและกรอบแนวคิด การประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

ด้วยสถานการณ์สิ่งแวดล้อมเมืองมีความซับซ้อนและรุนแรงขึ้น จากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี การเติบโตทางเศรษฐกิจ ประกอบกับวิถีชีวิตของคนเมือง ในการบริโภค การใช้พลังงานและการสร้างขยะมูลฝอยที่มีอัตราสูงขึ้น ได้ก่อให้เกิดปัญหามลพิษและความเสื่อมโทรมต่อระบบนิเวศเมือง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตอย่างชัดเจนมากขึ้น ทำให้นานาประเทศมีความตื่นตัวกันมากขึ้น และมุ่งมั่นในการนำแผนปฏิบัติท้องถิ่นสำหรับการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ LA๒๑ (Local Ageda ๒๑) อันเป็นผลจากการการประชุม Rio ในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ไปสู่การปฏิบัติให้เป็นรูปธรรมนับตั้งแต่นั้นมา

ประเทศไทยได้รับหลักการพัฒนาที่ยั่งยืนมาปรับใช้และดำเนินการหลายประการ ทั้งในด้านนโยบาย การประกาศใช้กฎหมายและตั้งหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการนำแผนปฏิบัติการ ๒๑ มาปรับใช้เป็น แผนนโยบายด้านการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่น โดยเริ่มจากเทศบาลที่มีความสนใจและมีความพร้อม แล้วค่อยๆ ขยายผลอย่างกว้างขวาง

นอกจากนี้ ยังริเริ่มให้มีการขับเคลื่อนการพัฒนาเมืองสู่ “เมืองน่าอยู่” ในพื้นที่ต่างๆ มีการพัฒนาตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ทำการประเมินผลงานและมอบรางวัลเชิดชูเกียรติแก่เทศบาลที่มีผลงานที่ดี ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย มาตั้งแต่ปี ๒๕๔๗ ซึ่งได้มีการปรับปรุงและพัฒนากรอบแนวคิดและตัวชี้วัดเมืองน่าอยู่ให้มีความเหมาะสมอย่างต่อเนื่อง

ในปี ๒๕๕๘ นี้ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สมาคมสันนิบาต-
เทศบาลแห่งประเทศไทย และสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ได้ริเริ่มโครงการ
ประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน โดยพัฒนาตัวชี้วัดด้าน
สิ่งแวดล้อมยั่งยืนซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญหนึ่งของเมืองน่าอยู่ และ
เชิญชวนให้เทศบาลต่างๆ ส่งผลงานเข้าร่วมการประเมินเทศบาลด้าน
สิ่งแวดล้อมยั่งยืน

โครงการประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๘ นี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

- ♡ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อม
- ♡ เพื่อส่งเสริมให้เทศบาลต่างๆ นำแนวคิดและตัวชี้วัดเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืนไปปรับใช้
- ♡ เพื่อค้นหาต้นแบบและเชิดชูเกียรติเทศบาลที่มีผลการดำเนินงานที่ดีด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

การประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ยังมีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกิดการเผยแพร่ผลงานและพัฒนา
เครือข่ายการเรียนรู้ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาลต่างๆ เพื่อส่งเสริมให้เทศบาลได้มีการพัฒนาระบบ
ข้อมูลและใช้ข้อมูลในการวางแผน ปรับเปลี่ยนนโยบาย กำหนดแนวทางและมาตรการดำเนินงาน ทั้งนี้ เพื่อ
พัฒนาไปสู่เทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน และพร้อมก้าวสู่เมืองน่าอยู่ต่อไป

ทั้งนี้ มุ่งหวังให้เป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนนโยบายต่างๆ ของประเทศ เพื่อมุ่งสู่การเติบโตที่เป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อม ด้วยการดูแลรักษาสถานทรัพยากรธรรมชาติ ป้องกันและควบคุมให้มีคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี
สร้างเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสังคมคาร์บอนต่ำ การจัดการการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและ
ลดความเสี่ยงจากภัยพิบัติทางธรรมชาติ ตลอดจนเสริมสร้างความพร้อมและธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการ
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในการพัฒนาเกณฑ์และตัวชี้วัดเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน จึงได้ทำการศึกษานโยบายการพัฒนา
ประเทศและทิศทางการเปลี่ยนแปลงในอนาคต อาทิ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ ๑๑
(๒๕๕๕-๒๕๕๙) นโยบายและแผนส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๔๐-๒๕๕๙ ร่างแผนแม่บท
รองรับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๖-๒๕๙๓ แผนปฏิบัติการท้องถิ่น ๒๑ กรอบ
ความร่วมมือของประชาคมอาเซียน และมาตรา ๖ ภายใต้อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลง
สภาพภูมิอากาศ นอกจากนี้ ยังได้ทบทวนเกณฑ์และตัวชี้วัดต่างๆ ที่หน่วยงานต่างๆ ได้พัฒนาขึ้น อาทิ
เทศบาลน่าอยู่ เทศบาลคาร์บอนต่ำ เมืองสีเขียว เมืองสิ่งแวดล้อมอาเซียน เป็นต้น ซึ่งได้นำไปสู่การกำหนด
นิยาม เกณฑ์และตัวชี้วัด ที่ได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการพิจารณาเกณฑ์การประเมินเทศบาลด้าน
สิ่งแวดล้อมยั่งยืน และคณะกรรมการอำนวยการประเมินฯ ประจำปี ๒๕๕๘

นิยาม

เทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน เป็นเทศบาลที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพ มีการจัดการของเสียและก๊าซเรือนกระจกไม่ให้ส่งผลกระทบต่อแหล่งธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หรือทำให้ระบบนิเวศเสียสมดุลในการที่จะดำรงชีวิต เป็นเทศบาลที่ดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมและมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมทั้งมีความพร้อมในการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี

กรอบแนวคิด

การประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๘ มีองค์ประกอบสำคัญ ๕ ด้าน ดังนี้

ทรัพยากรธรรมชาติ
และความหลากหลาย
ทางชีวภาพ

๑. ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ได้รับการดูแลรักษาให้คงไว้ซึ่งระบบนิเวศที่ดี เอื้อต่อการดำรงชีวิตทั้งทางตรงและทางอ้อม อาทิ การเป็นแหล่งอาหาร แหล่งวัฒนธรรม แหล่งศึกษาเรียนรู้ แหล่งท่องเที่ยว แหล่งรับน้ำเพื่อบรรเทาภัยแล้งและน้ำท่วม รวมถึงการดำรงระบบนิเวศให้มีความสมดุล อย่างไรก็ตาม ทรัพยากรธรรมชาติส่วนใหญ่มักมีความคาบเกี่ยวและส่งผลกระทบต่อระหว่างเขตปกครอง จึงต้องมีการจัดการร่วมกัน

ของเสีย
หรือมลพิษ

๒. ของเสียหรือมลพิษ มีการจัดการอย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและบริบทของเมือง ทั้งขยะมูลฝอย น้ำเสีย มลพิษทางอากาศ มลพิษทางเสียง หรือมลพิษอื่นๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการอยู่อาศัยและการประกอบกิจการต่างๆ ป้องกัน ลดเหตุรำคาญและผลกระทบอื่นๆ ที่เกิดขึ้นต่อสังคมและเศรษฐกิจของเมือง

สิ่งแวดล้อมที่
มนุษย์สร้างขึ้น

๓. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้รับการดูแลรักษาและจัดการอย่างเหมาะสม สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของท้องถิ่น ได้แก่ การพัฒนาพื้นที่สีเขียว ปรับปรุงสภาพภูมิทัศน์เมืองให้มีความเป็นเอกลักษณ์ สวยงาม สอดคล้องกับบริบทเมือง และเอื้อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชน รวมถึงมีการสืบสานหรือถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สาธารณะเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

วิถีชีวิตและการ
บริโภคที่เป็นมิตร
กับสิ่งแวดล้อม

๔. วิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือการใช้พลังงานทดแทน การใช้น้ำอย่างประหยัด การส่งเสริมการผลิต การบริโภคและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

การเรียนรู้
และการบริหารจัดการ
ที่ดี

๕. การเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี เป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาองค์กรให้มีความพร้อมในการจัดการสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบายและแผนงานด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาศักยภาพบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อมให้มีความรู้และทักษะในการดำเนินงาน และการพัฒนาระบบข้อมูลและการสื่อสารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม รวมถึงการพัฒนาสำนักงานเทศบาลตามแนวทางสำนักงานสีเขียว และการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่างๆ

องค์ประกอบแต่ละด้านดังกล่าวจะนำไปใช้เป็นเกณฑ์การประเมิน ซึ่งมีการกำหนดตัวชี้วัดสำหรับการประเมิน รวม ๑๒ ตัวชี้วัด ดังนี้

- ๑) ทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการดูแลรักษาให้คงไว้ซึ่งระบบนิเวศที่ดี
- ๒) ชยะมูลฝอยชุมชนได้รับการจัดการอย่างครบวงจรและเหมาะสม
- ๓) น้ำเสีย มลพิษทางอากาศ หรือมลพิษอื่นๆ ได้รับการจัดการอย่างเหมาะสม
- ๔) พื้นที่สีเขียวได้รับการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต
- ๕) ภูมิทัศน์เมืองมีความสวยงามและสอดคล้องกับสภาพเมือง
- ๖) ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการสืบสานให้ดำรงไว้
- ๗) การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือการใช้พลังงานทดแทน
- ๘) การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ
- ๙) การผลิต การบริโภค หรือการบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
- ๑๐) องค์กรมีความพร้อมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม
- ๑๑) สำนักงานเทศบาลมีการจัดการตามแนวทางสำนักงานสีเขียว
- ๑๒) การมีส่วนร่วมของภาคีและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืนนี้ ยังเป็นแนวทางให้เทศบาลได้นำไปปรับใช้ในการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ในพื้นที่ของตนเอง ควบคู่ไปกับการเสริมสร้างศักยภาพของเทศบาลให้มีความพร้อมในการจัดการสิ่งแวดล้อม สามารถประเมินผลการดำเนินงานและสื่อสารได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ ยังได้ตระหนักอยู่เสมอว่า “สิ่งแวดล้อมยั่งยืน” เป็นองค์ประกอบสำคัญประการหนึ่งของ “เมืองน่าอยู่” หากมีการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ก็จะเป็นฐานในการพัฒนาเมืองน่าอยู่ต่อไป

กรอบแนวคิดเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๘

๑ ทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพ

ทรัพยากรธรรมชาติ
ความหลากหลาย
ทางชีวภาพ
ได้รับการดูแลรักษา
ให้คงไว้ซึ่งระบบนิเวศที่ดี

๓ สิ่งแวดล้อม ที่มนุษย์สร้างขึ้น

พื้นที่สีเขียวได้รับการพัฒนา
ให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต

ภูมิทัศน์เมืองมีความสวยงาม
และสอดคล้องกับสภาพเมือง

ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ได้รับการสืบสานเพื่อดำรงไว้

๒ ขยะเสีย หรือมลพิษ

ขยะมูลฝอย
ได้รับการจัดการอย่าง
ครบวงจรและเหมาะสม

น้ำเสีย มลพิษทางอากาศ
หรือมลพิษอื่นๆ
ได้รับการจัดการที่เหมาะสม

๔ วิถีชีวิตและการบริโภค ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การใช้พลังงานอย่างมี
ประสิทธิภาพหรือการใช้
พลังงานทดแทน

การใช้น้ำอย่างมี
ประสิทธิภาพ

การผลิต การบริโภค
หรือการบริการ
ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๕ การเรียนรู้และ การบริหารจัดการที่ดี

องค์กรมีความพร้อม
ในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม

สำนักงานเทศบาลมีการจัดการ
ตามแนวทางสำนักงานสีเขียว

การมีส่วนร่วมของภาคี
และเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม

แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาล

“สิ่งแวดล้อมมีความหมายกว้างมาก คือทุกสิ่งทุกอย่าง
รอบตัวเรา ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต ทั้งที่เป็นรูปธรรมและ
นามธรรม เช่น ความสัมพันธ์ ความเป็นมิตร รวมทั้ง
ความขัดแย้ง สิ่งแวดล้อมทุกประเภทมีผลต่อการเกื้อกูลกัน ”

พระราชดำรัส สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี
ทรงบรรยายเรื่องการพัฒนาที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เมื่อ ๑ มีนาคม ๒๕๕๓

การจัดการสิ่งแวดล้อม ควรคำนึงถึงการจัดการอย่างเป็นองค์รวมและดำเนินงานอย่างผสมผสาน ทั้ง
การสงวนรักษา การป้องกันและเฝ้าระวัง การฟื้นฟู การใช้อย่างประหยัด เพื่อให้ยังคงคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดี
สามารถเอื้อประโยชน์แก่มนุษย์ได้ในระยะยาว ทั้งนี้ การจัดการสิ่งแวดล้อมจำเป็นต้องมีกระบวนการ
เช่นเดียวกับการจัดการอื่นๆ กล่าวคือ มีแผนและแนวทางดำเนินงาน ขั้นตอน ผู้รับผิดชอบ รวมถึงการมีส่วนร่วม
ของผู้เกี่ยวข้อง ดังนั้น เทศบาลซึ่งเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีอำนาจและหน้าที่ในการให้บริการ
สาธารณูปโภคและการจัดการสิ่งแวดล้อม ควรมีทั้งความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและมีความเข้าใจถึงแนวทางการ
จัดการสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อให้การจัดการสิ่งแวดล้อมดำเนินไปอย่างสอดคล้องกับการพัฒนา
เศรษฐกิจและสังคม

เนื้อหาในส่วนนี้ จึงได้รวบรวมความรู้และแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมของเทศบาล ซึ่งจำแนกตาม
องค์ประกอบในการประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ๕ ด้าน ประกอบด้วย

๑. ด้านทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ
๒. ด้านของเสียและมลพิษ
๓. ด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น
๔. ด้านวิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
๕. ด้านการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี

๑. การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ

ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติ มีทั้งสิ่งมีชีวิตและสิ่งไม่มีชีวิต เช่น ดิน แร่ธาตุ แสงแดด ก๊าซธรรมชาติ น้ำ ป่าไม้ ป่าชายเลน สัตว์ป่า สัตว์น้ำ เป็นต้น ทรัพยากรธรรมชาติบางชนิดใช้แล้วหมดไป ไม่สามารถสร้างทดแทนใหม่ได้หรือเกิดทดแทนใหม่ได้แต่ต้องใช้เวลานานมาก บางชนิดสามารถเกิดขึ้นใหม่ได้หรือเกิดทดแทนขึ้นใหม่ได้ ส่วน **ความหลากหลายทางชีวภาพ** หมายถึงการมีสิ่งมีชีวิตหลากหลายชนิดมาอยู่ร่วมกันในพื้นที่หนึ่ง โดยแบ่งความหลากหลายทางชีวภาพออกเป็น ๓ ประเภท ได้แก่ ความหลากหลายทางระบบนิเวศ ความหลากหลายทางพันธุกรรม และความหลากหลายทางชนิดพันธุ์

คุณประโยชน์ ของทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพมีนัยับประการ ซึ่งเป็นทั้ง ● ปัจจัยด้านอาหาร ยา และเป็นฐานการผลิต ● สร้างความร่มรื่นและทัศนียภาพที่ดี ● แหล่งท่องเที่ยว ● แหล่งศึกษาเรียนรู้ ● ดำรงวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ● รักษาสภาพแวดล้อมที่ดีต่อการดำรงชีวิต ● กักเก็บคาร์บอน ● คำจุนระบบนิเวศให้สมดุล ฯลฯ

สถานการณ์ เกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งส่วนใหญ่มีสภาพที่เสื่อมโทรมลง เช่นกรณี **ทรัพยากรดิน** ซึ่งได้เสื่อมสภาพและมีการพังทลายของหน้าดินเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จากการใช้ประโยชน์ที่ไม่เหมาะสมและการปนเปื้อนของสารเคมีทางการเกษตร **ทรัพยากรแร่** ได้ถูกนำมาใช้ประโยชน์น้อยลง ทำให้มูลค่าการส่งออกลดลงไป นำไปสู่การสำรวจแหล่งแร่แห่งใหม่ ในขณะที่การทำเหมืองแร่ที่มีอยู่ในหลายพื้นที่ถูกร้องเรียนว่าส่งผลกระทบต่อชุมชนและระบบนิเวศ **ก๊าซธรรมชาติ** อันเป็นแหล่งพลังงานหลักของประเทศถูกนำมาใช้เพิ่มขึ้น การผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ประโยชน์ จึงต้องนำเข้าจากต่างประเทศและส่งเสริมการใช้พลังงานจากแสงแดด น้ำ และลม เข้ามาทดแทนมากขึ้น

พื้นที่ป่าไม้ เหลืออยู่ ๑๐๒.๑๒ ล้านไร่ คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๕๗ ของพื้นที่ประเทศ (ข้อมูลปี ๒๕๕๗) โดยยังคงถูกบุกรุกทำลายทั้งเพื่อตัดไม้และถือครองพื้นที่อย่างผิดกฎหมาย ทำให้พื้นที่ป่าไม้ลดลงประมาณ ๕ ล้านไร่ ในช่วง ๕ ปีที่ผ่านมา (๒๕๕๒-๒๕๕๗) **ป่าชายเลน** มีพื้นที่ ๑.๕๖ ล้านไร่ โดยแนวโน้มเพิ่มขึ้นเล็กน้อย อันเป็นผลจากการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาและปลูกป่าเสริม รวมทั้งมีป่าชายเลนขยายตามธรรมชาติในพื้นที่

ที่ดินเลนงอกใหม่ **พื้นที่ชายฝั่งทะเล** มีปัญหาการกัดเซาะชายฝั่ง ทั้งฝั่งอ่าวไทยและฝั่งทะเลอันดามัน รวมความยาว ๘๓๐ กิโลเมตร โดยบริเวณอ่าวไทยตอนบนตั้งแต่ปากแม่น้ำบางปะกง เป็นพื้นที่ที่มีความอ่อนไหว และมีการกัดเซาะชั้นรุนแรงมากที่สุด **ทรัพยากรน้ำ** เป็นทรัพยากรที่กำลังขาดแคลนโดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้ง เนื่องจากความต้องการใช้ประโยชน์ที่เพิ่มมากขึ้น และขาดการจัดการที่ดี นำไปสู่ปัญหาความขัดแย้งและแย่งชิงน้ำในบางพื้นที่

เทศบาลควรดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และความหลากหลายทางชีวภาพในเขตพื้นที่ตนเอง หรือร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานอื่นๆ ในการบำรุงรักษาทรัพยากรฯ ที่อยู่นอกเขตพื้นที่หรือมีความคาบเกี่ยวระหว่างพื้นที่ ซึ่งอาจส่งผลต่อการดำรงชีวิตของประชาชนในพื้นที่

แนวทางการดูแลรักษา ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ

- **สงวนรักษา** เพื่อไม่ให้มีการใช้ประโยชน์หรือดำเนินกิจกรรมที่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรที่มีคุณค่า หรือแหล่งความหลากหลายทางชีวภาพที่มีความอ่อนไหวและอาจได้รับผลกระทบได้ง่าย เช่น กล้วยไม้ชนิดพันธุ์หายาก แหล่งที่อยู่ของนกอพยพ พื้นที่ชุ่มน้ำ พื้นที่ต้นน้ำ เป็นต้น
- **ฟื้นฟู** ทรัพยากรหรือพื้นที่ซึ่งประสบปัญหาหรือถูกทำลายไป โดยการเร่งแก้ไขเพื่อไม่ให้เกิดความเสื่อมโทรมมากยิ่งขึ้น ควบคู่กับการฟื้นฟูให้กลับมามีสภาพที่สมบูรณ์ เช่น การใช้ปุ๋ยอินทรีย์บำรุงดิน การปลูกต้นไม้เสริมในป่าเสื่อมโทรม เป็นต้น
- **ควบคุมการใช้ประโยชน์** สำหรับทรัพยากรที่สามารถทดแทนหรือสร้างขึ้นใหม่ได้ เช่น การตัดไม้ในป่าชุมชน 1 ต้น ปลูกทดแทน 10 ต้น การกำหนดช่วงเวลาในการเก็บหาเห็ดและหน่อไม้ในป่า การงดจับปูแสมหรือสัตว์น้ำต่างๆ ในช่วงฤดูวางไข่ เป็นต้น
- **ใช้ประโยชน์อย่างรู้คุณค่า** โดยเฉพาะทรัพยากรธรรมชาติที่หมดสิ้นได้ หรือถ้าเกิดใหม่ก็ต้องใช้เวลาหลายล้านปี เช่น น้ำมันปิโตรเลียม ก๊าซธรรมชาติ แร่ธาตุ จึงต้องเน้นให้ใช้อย่างประหยัดและคุ้มค่า
- **ป้องกันและเฝ้าระวัง** ทรัพยากรฯ ไม่ให้ถูกทำลาย ด้วยการตั้งกฎ กติกา ข้อบังคับ หรือเทศบัญญัติ การใช้ทรัพยากรฯ ขึ้น รวมถึงการตั้งกลุ่ม เครือข่ายเฝ้าระวังทรัพยากรฯ

- **สำรวจและจัดทำฐานข้อมูล** เพื่อบันทึกและดูแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของพื้นที่และชนิดพันธุ์ต่างๆ รวมทั้งระบุสถานภาพว่ายังมีอยู่อุดมสมบูรณ์ มีจำนวนลดลง หายาก ใกล้สูญพันธุ์ หรือสูญพันธุ์ไปแล้ว เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน การติดตามและเฝ้าระวังทรัพยากรฯ
- **ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจและสร้างจิตสำนึก** การอนุรักษ์ทรัพยากรฯ ให้กับประชาชนทุกเพศทุกวัย เพื่อสร้างความตระหนักและการมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาทรัพยากรฯ เช่น การให้ความรู้เรื่องพันธุ์ไม้ใกล้ตัว คุณค่าเรื่องพืชสมุนไพร ผลกระทบที่เกิดจากการทำลายทรัพยากรฯ เป็นต้น
- **สนับสนุนให้มีการรวมกลุ่มและสร้างเครือข่าย** เพื่อสร้างพลังในการดูแลรักษาทรัพยากรฯ เช่น เครือข่ายเฝ้าระวังไฟฟ้า กลุ่มรักษ์แม่น้ำ เยาวชนนักสืบสายน้ำ เป็นต้น

สำหรับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ ส่วนใหญ่ยังไม่มีมาตรฐานที่ชัดเจน ซึ่งเทศบาลควรมีการจัดการเพื่อมิให้ทรัพยากรฯ ถูกทำลายหรือลดลงไป เพราะหากมีความเสื่อมโทรมแล้ว ก็ยากที่จะฟื้นฟูให้กลับสู่สภาพเดิมหรือต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมากและใช้เวลานาน

๒. การจัดการของเสียหรือมลพิษ

ของเสียหรือมลพิษที่เกิดขึ้นในเขตเทศบาล ซึ่งพบว่าขยะมูลฝอยและน้ำเสียเป็นมลพิษที่เทศบาลส่วนใหญ่ต้องจัดการอย่างเร่งด่วน นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงมลพิษอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นมลพิษทางอากาศและเสียง หรือมลพิษอื่นๆ ที่มักเกิดจากการใช้ชีวิตประจำวันของประชาชน นักท่องเที่ยว ผู้สัญจรผ่าน และเกิดจากการผลิตทั้งภาคการเกษตร อุตสาหกรรม การค้าและการบริการ นอกจากนี้ ยังมีการลักลอบทิ้งขยะมูลฝอยชุมชนบริเวณที่สาธารณะ การลักลอบทิ้งของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมในที่สาธารณะและแหล่งน้ำ ซึ่งส่งผลให้คุณภาพสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลงไป

สำหรับขยะมูลฝอยชุมชน ซึ่งเป็นภาระของเทศบาลต่างๆ ต้องจัดการ แบ่งออกเป็น ๔ ประเภท ได้แก่ ขยะอินทรีย์ซึ่งย่อยสลายได้ง่าย ขยะรีไซเคิลซึ่งสามารถนำไปแปรรูปใช้ประโยชน์ใหม่ ขยะทั่วไปซึ่งไม่มีประโยชน์หรือไม่คุ้มค่าในการนำไปแปรรูป และขยะอันตรายที่ต้องการจัดการด้วยวิธีเฉพาะ ส่วนของเสียหรือมลพิษอื่นๆ ซึ่งมีกฎหมายระบุไว้ว่า หมายถึง วัตถุอันตราย มลสารอื่นๆ รวมทั้งกากตะกอนหรือสิ่งตกค้างจากของเสียหรือวัตถุอันตราย ที่ถูกปล่อยทิ้งจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ก่อให้เกิดอันตรายทั้งต่อสุขภาพอนามัยของประชาชนและเป็นส่งผลให้สิ่งแวดล้อมมีสภาพเสื่อมโทรม

ผลกระทบ จากของเสียหรือมลพิษต่างๆ มีทั้ง ● ก่อความรำคาญ ● สร้างความขัดแย้ง ● เกิดความไม่เป็นระเบียบและทัศนียภาพที่ไม่ดี ● ส่งผลต่อสุขภาพ จากการแพร่กระจายของเชื้อโรค การปนเปื้อนของมลพิษในอาหารและน้ำดื่ม ● ลดโอกาสด้านการลงทุนและการท่องเที่ยว ● เพิ่มการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่บรรยากาศ ฯลฯ

สถานการณ์ มลพิษของประเทศไทย พ.ศ. ๒๕๕๗ มีขยะมูลฝอย เกิดขึ้น ๒๖.๒ ล้านตัน ลดลงจากปีที่ผ่านมาเล็กน้อย นอกจากนี้ ยังมีขยะตกค้างอีก ๑๔.๘ ล้านตัน ซึ่งเป็นภาระที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจัดการ ซึ่งมักมีการต่อต้านและมีปัญหาการเมืองท้องถิ่นที่ไม่สามารถหาสถานที่กำจัดขยะได้ ในขณะที่มีการกำจัดขยะอย่างถูกต้องเพิ่มขึ้น ๐.๔๘ ล้านตัน แต่การนำไปใช้ประโยชน์ ลดลง ๐.๔ ล้านตัน **ของเสียอันตราย** มีประมาณ ๒.๖๙ ล้านตัน จากภาคอุตสาหกรรม ร้อยละ ๗๗ จากชุมชน ร้อยละ ๒๑ ที่เหลือเป็นมูลฝอยติดเชื้อจากสถานพยาบาล ร้อยละ ๒ โดยของเสียอันตรายเกือบครึ่งอยู่ในพื้นที่ภาคตะวันออก

ส่วน **คุณภาพน้ำผิวดิน** ส่วนใหญ่อยู่ในเกณฑ์พอใช้และเกณฑ์เสื่อมโทรม ซึ่งมีสาเหตุหลักที่ส่งผลต่อคุณภาพน้ำส่วนใหญ่เกิดจากน้ำทิ้งชุมชน ส่วนแหล่งน้ำคุณภาพเสื่อมโทรม-เสื่อมโทรมมาก ได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง บริเวณกรุงเทพมหานคร จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดนนทบุรี **มลพิษทางอากาศ** มักพบปัญหาฝุ่น ก๊าซโอโซน และสารอินทรีย์ระเหยง่าย ซึ่งผลจากจุดตรวจวัด ๒๙ จุดทั่วประเทศ พบปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กในอากาศสูงเกินค่ามาตรฐาน ๒๓ จุด ทั้งในกรุงเทพฯ ปริมณฑล และเมืองใหญ่ๆ อันเกิดจากยานพาหนะ ในบริเวณภาคเหนือตอนบนเกิดจากการเผาในที่โล่งและไฟฟ้า นอกจากนี้ ยังมีปัญหาจากโรงโม่ เหมืองหิน และโรงงานปูนซีเมนต์ ในบริเวณต่างๆ

แนวทางการจัดการมลพิษที่ดีที่สุด คือ การป้องกันก่อนเกิดปัญหา ซึ่งเทศบาลต่างๆ ควรมีการติดตามและเฝ้าระวัง บันทึกข้อมูลและพิจารณาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงเสียตั้งแต่ก่อนเกิดปัญหาจากของเสียหรือมลพิษต่างๆ

แนวทางจัดการ ของเสียหรือมลพิษ ซึ่งเทศบาลรวมทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบอื่นๆ มีหน้าที่ต้องดำเนินการเพื่อป้องกันผลกระทบหรือแก้ไขปัญหามลพิษที่เกิดขึ้นในเขตพื้นที่ รวมทั้งประสานงานหรือร่วมมือกับองค์กรอื่นๆ เพื่อระงับเหตุหรือลดผลกระทบจากมลพิษที่เกิดขึ้นนอกเขตพื้นที่ อันอาจส่งผลกระทบต่อประชาชนในเขตพื้นที่ ก่อนที่จะสร้างความเสียหายหรือเกิดผลเสียรุนแรง

- **ป้องกันและลดปริมาณของเสีย** เป็นการจัดการของเสียหรือมลพิษ ณ จุดกำเนิดหรือต้นทาง เช่น
 - ลดการผลิตขยะ โดยการปฏิเสธ และลดการใช้
 - รณรงค์การใช้น้ำอย่างประหยัดเพื่อลดปริมาณน้ำเสียที่จะเกิดขึ้น ซึ่งแนวทางในการป้องกันนี้
 - ส่งเสริมให้ประชาชนคิดก่อนที่จะบริโภค โดยเลือกสินค้าหรือบริการที่ก่อให้เกิดมลพิษน้อยที่สุด
- **ควบคุม** เป็นการจัดการระหว่างทาง ด้วยในการดำรงชีวิตเราหลีกเลี่ยงการก่อของเสียหรือมลพิษไม่ได้ ทั้งขยะมูลฝอย น้ำเสีย ก๊าซเรือนกระจก ฝุ่น คาร์บอน หรือเสียงดัง ซึ่งเราสามารถลดหรือควบคุมปริมาณได้ ดังนี้
 - ส่งเสริมการคัดแยกขยะ เพื่อนำกลับมาใช้ประโยชน์ให้ได้มากที่สุด หรือการนำเข้าสู่กระบวนการแปรรูปกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่
 - ควบคุมการทิ้งขยะพิษและของเสียอันตรายอย่างถูกต้อง
 - ส่งเสริมให้มีการบำบัดน้ำเสียขั้นต้น เพื่อลดความสกปรกของน้ำเสียโดยการติดตั้งถังดักไขมัน
 - รณรงค์ดับเครื่องยนต์ขณะจอดรถรอ เพื่อควบคุมมลพิษทางอากาศ เป็นต้น
- **กำจัดหรือบำบัด** เป็นการจัดการของเสียและมลพิษที่ปลายทาง ซึ่งการกำจัดของเสียและมลพิษนี้ขึ้นอยู่กับงบประมาณของแต่ละเทศบาล เช่น
 - กำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ได้แก่ การฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล การเผาโดยใช้ความร้อนสูง
 - บำบัดน้ำเสีย เทศบาลสามารถสร้างระบบบำบัดน้ำเสียที่มีการใช้เทคโนโลยีต่างๆ ที่เหมาะสมกับงบประมาณและพื้นที่

ในการจัดการของเสียหรือมลพิษส่วนใหญ่ได้มีการกำหนดมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมไว้ โดยกรมควบคุมมลพิษ สำหรับการควบคุมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม โดยมาตรฐานคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่สำคัญๆ ได้แก่ **มาตรฐานคุณภาพน้ำ** ประกอบด้วย มาตรฐานคุณภาพน้ำดื่มเพื่อการบริโภค มาตรฐานคุณภาพน้ำทิ้ง (ทั้งน้ำทิ้งจากชุมชน การเกษตร และอุตสาหกรรม) มาตรฐานคุณภาพน้ำผิวดิน มาตรฐานคุณภาพน้ำทะเล มาตรฐานคุณภาพน้ำใต้ดิน และเกณฑ์คุณภาพน้ำเพื่อการคุ้มครองทรัพยากรสัตว์น้ำจืด **มาตรฐานคุณภาพอากาศ** ประกอบด้วย มาตรฐานคุณภาพอากาศ มาตรฐานคุณภาพอากาศจากแหล่งกำเนิดเคลื่อนที่ มาตรฐานคุณภาพอากาศจากแหล่งกำเนิดอยู่กับที่ และมาตรฐานระดับเสียงและความสั่นสะเทือน

๓. การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น

สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เป็นสิ่งแวดล้อมที่ไม่ได้เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ แต่ถูกสร้างขึ้นโดยมนุษย์ มีทั้งสิ่งที่มองเห็นหรือจับต้องได้ และสิ่งที่มองไม่เห็นหรือไม่สามารถจับต้องได้ เช่น สวนสาธารณะ ถนน ระบบสาธารณูปโภค ขอบังคับ ประเพณี ความเชื่อ เป็นต้น สำหรับประเด็นสำคัญที่เทศบาลต้องร่วมในการดูแลรักษาและจัดการสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน ได้ให้ความสำคัญใน ๓ ประเด็น ได้แก่ พื้นที่สีเขียว ภูมิทัศน์เมือง และภูมิปัญญาท้องถิ่น

คุณประโยชน์ จากสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น ได้แก่ ● สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ● ส่งเสริมการพัฒนาในด้านต่างๆ ● ช่วยในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ● บ่งบอกถึงเอกลักษณ์หรือความเจริญ ● เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ● เป็นสิ่งยึดเหนี่ยวจิตใจ ● เป็นแบบแผนในการอยู่ร่วมกันในชุมชนและสังคม ฯลฯ

สถานการณ์ ด้านพื้นที่สีเขียว ภูมิทัศน์เมือง และภูมิปัญญาท้องถิ่น อันเป็นผลจากจำนวนประชากรที่เพิ่มมากขึ้น พื้นที่ส่วนใหญ่ถูกใช้ประโยชน์เพื่อการอยู่อาศัย และการประกอบอาชีพ ส่งผลให้พื้นที่สีเขียวและพื้นที่เพื่อการนันทนาการ เช่น สวนสาธารณะ สนามกีฬา สนามเด็กเล่น ซึ่งเป็นสถานที่ในการพักผ่อนหย่อนใจหรือผ่อนคลายจากภารกิจประจำวันมีจำนวนไม่เหมาะสมกับสัดส่วนของประชากร ส่งผลต่อการพัฒนาทางด้านจิตใจ และอาจเกิดปัญหาทางสังคมขึ้นได้ ทั้งนี้เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนในชุมชนเทศบาลควรพิจารณาจัดให้มีพื้นที่สีเขียวเพื่อเสริมสร้างภูมิทัศน์ให้เอื้ออำนวยต่อการพักผ่อนหย่อนใจและเพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมของเมือง ซึ่งจะทำให้เป็นเมืองสีเขียวที่มีความร่มรื่น สวยงาม และน่าอยู่

การพัฒนาเมืองโดยมีเป้าหมายในเพิ่มพื้นที่สีเขียวที่ชัดเจน เห็นได้ว่ากรณีกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีเป้าหมายว่าในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ กรุงเทพมหานครจะมีพื้นที่สีเขียวเพิ่มขึ้น ซึ่งผลการพัฒนาพบว่าพื้นที่สีเขียวต่อจำนวนประชากรกรุงเทพมหานครคิดเป็น ๕.๔๔ เพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ที่มีพื้นที่สีเขียวต่อ

จำนวนประชากรเพียง ๔.๗๓ นอกจากนี้ ยังมีกรณีเทศบาลนครพิษณุโลก ก็ได้มีการตั้งเป้าหมายและมุ่งมั่นในการพัฒนาพื้นที่สีเขียวเพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชน ส่วนเทศบาลอื่นๆ ยังไม่ค่อยมีความชัดเจนมากนัก

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นหนึ่งแนวทางในการปลูกฝังให้ประชาชนตระหนัก และหวงแหนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเข้าไปมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ดังนั้นเทศบาลจึงควรที่จะสืบสานและถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เหมาะสมกับท้องถิ่นในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืนสืบไป

แนวทางพัฒนาพื้นที่สีเขียว พัฒนาภูมิทัศน์เมือง สืบสานหรือถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของคนในชุมชน สร้างความสัมพันธ์ที่ดี ช่วยลดมลภาวะต่างๆ และสร้างสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมน่าอยู่

- การวางแผนพัฒนาพื้นที่และการจัดทำผังเมือง กำหนดทิศทางการใช้ประโยชน์ที่ดินที่เหมาะสม โดยกำหนดพื้นที่สีเขียว เขตอุตสาหกรรม และเขตที่อยู่อาศัย ซึ่งต้องคำนึงเรื่องการออกแบบให้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม สภาพพื้นที่และความสอดคล้องกับพฤติกรรมของคนในสังคมนั้น
- สร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาพื้นที่สีเขียว การปรับภูมิทัศน์เมือง และการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น
- ใช้มาตรการจูงใจและมาตรการทางกฎหมายควบคู่กันในการรณรงค์และสร้างจิตสำนึก ให้เด็ก เยาวชน และคนในชุมชน รักและรู้สึกความเป็นเจ้าของท้องถิ่น มีส่วนร่วมดูแลสิ่งแวดล้อม โดยการประกาศเกียรติคุณยกย่องชมเชยชุมชน หรือองค์กรที่เป็นแบบอย่างที่ดีในการดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว หรือการปรับภูมิทัศน์เมืองที่มีความโดดเด่นและสอดคล้องกับบริบทเมือง
- พัฒนาพื้นที่ว่างเปล่าให้เป็นพื้นที่สีเขียว รวมถึงปรับปรุงพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่เดิมให้มีความสมบูรณ์ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ร่วมกัน
- ดูแลรักษาพื้นที่สีเขียวและภูมิทัศน์เมือง โดย
 - ซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานหรืออุปกรณ์ที่ชำรุดให้สามารถใช้งานได้เสมอ
 - ตัดแต่งต้นไม้ ใบหญ้าให้มีความสวยงามและเป็นระเบียบ ไม่รกรุงรัง หรือมีมุมมืดที่จะเป็นแหล่งมั่วสุมได้ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มศักยภาพของพื้นที่
 - สอดส่องดูแลเพื่อให้มีการใช้ประโยชน์พื้นที่ตามผังเมืองหรือทิศทางการพัฒนาเมืองที่กำหนดไว้
- บำรุงรักษาภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ดีไว้ รวมถึงการรื้อฟื้นภูมิปัญญาที่ดั่งามซึ่งหายไปหรือเลิกไปให้กลับคืนมา

- **ปรับหรือการผสมผสานความรู้** ทั้งความรู้ดั้งเดิมและความรู้ใหม่เข้าด้วยกันให้เหมาะสม เช่น การใช้ยาสมุนไพรในโรงพยาบาล ประสานกับการรักษาสมัยใหม่ การทำพิธีขอขมาต้นไม้ เพื่อให้เกิดสำนึก การอนุรักษ์ธรรมชาติ รักษาป่ามากยิ่งขึ้น
- **สืบค้นและรวบรวมภูมิปัญญาท้องถิ่น** ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ในระดับต่างๆ ให้เข้าใจถึงที่มา ความสำคัญ และแนวทางการนำไปใช้ประโยชน์
- **ปรับใช้และถ่ายทอด** โดยการนำภูมิปัญญาไปสื่อสารและถ่ายทอดแก่สังคม ให้รับรู้ เข้าใจ และตระหนักในคุณค่าและสามารถปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม ผ่านสถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา และกิจกรรมทางวัฒนธรรมต่างๆ เช่น
 - ส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาศักยภาพของชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ให้มีโอกาสแสดงศักยภาพด้านภูมิปัญญาและพัฒนาความรู้ความสามารถได้อย่างเต็มที่
 - ยกย่องและประกาศเกียรติคุณปราชญ์ท้องถิ่น หรือผู้ที่ถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในลักษณะต่างๆ
 - สนับสนุนให้เกิดการแลกเปลี่ยนภูมิปัญญาระหว่างชุมชน หรือท้องถิ่นอื่นๆ
- **สร้างเสริมการมีส่วนร่วม** ของชุมชนต่อการพัฒนาพื้นที่สีเขียว ปรับปรุงภูมิทัศน์ และสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่น การแสดงความคิดเห็นต่อภูมิทัศน์เมือง ให้ความสำคัญต่อสิทธิของประชาชนในท้องถิ่น และเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำ

๔. การส่งเสริมวิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

วิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นการปรับเปลี่ยนวิถีคิด วิถีปฏิบัติ แนวการดำเนินชีวิตจากกระแสบริโภคนิยมสู่การบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งประเทศไทยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้ในการดำเนินชีวิต ด้วยการบริโภคที่พอดี พอประมาณ ตามความจำเป็นพื้นฐานและนำมาซึ่งคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและก่อให้เกิดความสมดุลของระบบนิเวศ และสามารถส่งต่อความสมดุลไปถึงคนในรุ่นต่อไป

คุณประโยชน์จากการดำเนินชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ● สร้างคุณภาพชีวิตที่ดี ● ลดของเสียและมลพิษ ● ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ● ใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและมีประสิทธิภาพ ● ส่งเสริมด้านสุขภาพอนามัย ฯลฯ

สถานการณ์ ด้านการส่งเสริมวิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งที่ผ่านมาได้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติไปเพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ทั้งด้านการผลิต บริการ และบริโภคอย่างสิ้นเปลือง ประกอบกับความต้องการบริโภคสินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น จนทรัพยากรธรรมชาติไม่สามารถฟื้นตัวได้ทัน รวมถึงเกิดปัญหาของเสียและมลพิษที่เกิดขึ้นจากการผลิต บริโภค และบริการ ซึ่งไม่สามารถจัดการได้อย่างเหมาะสม จึงส่งผลกระทบในด้านต่างๆ จึงเป็นแรงผลักดันให้ประเทศหันมาให้ความสำคัญกับการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับประเทศไทยได้กำหนดแนวทางในการพัฒนาประเทศเพื่อปรับแผนการผลิตและส่งเสริมพฤติกรรมบริโภคไปสู่การผลิตและการบริโภคที่ยั่งยืน ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ ๑๑ พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ กำหนดให้มีแนวทางการปรับกระบวนการพัฒนาและการขับเคลื่อนประเทศ เพื่อเตรียมพร้อมสู่การเป็นเศรษฐกิจและสังคมคาร์บอนต่ำและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การปรับโครงสร้างการผลิตและพฤติกรรมบริโภค การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในภาคคมนาคมขนส่ง เพื่อลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก การพัฒนาเมืองที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ แผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕ – ๒๕๕๙ กำหนดยุทธศาสตร์การปรับฐานการผลิตและการบริโภคให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน การปรับฐานการผลิตภาคเกษตร อุตสาหกรรม การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน การพัฒนามาตรฐานมาตรฐานบริโภคพื้นฐานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการจัดการพลังงานหมุนเวียนอย่างยั่งยืน

แนวทางการส่งเสริม วิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เทศบาลควรให้ความสำคัญต่อประเด็นเหล่านี้

- **สร้างความรู้ ความเข้าใจ** เรื่องวิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ให้กับเยาวชนและประชาชนทุกกลุ่ม
- **ส่งเสริมการผลิต บริโภค หรือบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม** โดยคำนึงถึง
 - การผลิตที่สะอาด และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (การผลิตที่ปล่อยมลพิษน้อย)
 - การเลือกใช้การคมนาคมอย่างยั่งยืน (การลดการปล่อยมลพิษจากการเดินทาง)
 - การเลือกใช้สินค้าที่มีฉลากสิ่งแวดล้อม
 - การจัดการของเสีย ตามหลัก 3Rs และกำจัดอย่างเหมาะสม
- **ประชาสัมพันธ์เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร** เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและองค์ความรู้ด้านการประหยัดพลังงาน การใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด การใช้พลังงานทดแทนในท้องถิ่นหรือการ

หมุนเวียนทรัพยากรกลับมาใช้ใหม่ ข้อมูลสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ประชาชนเห็นถึงความสำคัญของวิถีการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

- **การสร้างค่านิยมในการบริโภค** โดยการส่งเสริม สนับสนุน เชิดชูเกียรติกลุ่มผู้ผลิต ผู้บริโภค หรือบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น สนับสนุนกลุ่มปลูกผักปลอดสารพิษโดยไม่เก็บค่าแผงในการวางขายในตลาดนัดสีเขียว ส่งเสริมให้ผู้บริโภคลดการใช้ถุงพลาสติก หรือทำข้อตกลงกับผู้ขายในการใช้ถุงพลาสติกหรือบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายง่าย การเชิดชูเกียรติชุมชนที่มีการประหยัดพลังงาน หรือการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างประหยัด ทั้งนี้เพื่อเป็นกรณีตัวอย่างให้แก่ชุมชนอื่นๆ ได้นำไปปฏิบัติ

ในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมวิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามแผนการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อม พ.ศ. ๒๕๕๕-๒๕๕๙ ได้กำหนดตัวชี้วัดและเป้าหมายการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน ได้แก่ พื้นที่เกษตรกรรมยั่งยืนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ ๕ ต่อปีของพื้นที่เกษตรกรรมทั้งหมด จำนวนสินค้าและบริการที่ได้รับการรับรองในระบบฉลากเขียวและฉลากสิ่งแวดล้อมอื่นๆ เพิ่มขึ้น จำนวนสินค้าและบริการด้านการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น สัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียนต่อการใช้พลังงานขั้นสุดท้ายเพิ่มขึ้น อัตราการใช้พลังงานต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศลดลง ซึ่งเทศบาลสามารถนำไปปรับใช้เพื่อกำหนดเป็นเป้าหมายในการส่งเสริมด้านวิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี

๕. การเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี

การจัดการด้านสิ่งแวดล้อม นอกจากการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในชุมชนแล้ว ตัวองค์กรหรือเทศบาลเองก็ต้องมีการจัดการด้วยเช่นกัน โดยได้ให้ความสำคัญใน ๓ ประเด็น ได้แก่ องค์กรมีความพร้อมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม สำนักงานสีเขียว และการมีส่วนร่วมของภาคีและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อให้เทศบาลมีความพร้อมในการจัดการสิ่งแวดล้อม และเป็นต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมให้กับชุมชน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง

คุณประโยชน์จากการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี ได้แก่ ● สร้างความน่าเชื่อถือให้กับประชาชนผู้รับบริการ ● แลกเปลี่ยนนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจน ● ดำเนินงานอย่างประหยัดและคุ้มค่า ● เป็นต้นแบบองค์กรดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ฯลฯ

สถานการณ์ ด้านการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี การขับเคลื่อนการกระจายอำนาจด้านจัดการสิ่งแวดล้อมสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการดำเนินงานแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้า นอกจากนี้ยังขาดการทำงานร่วมมือกันเป็นเครือข่าย จำเป็นอย่างยิ่งที่เทศบาลจะต้องรับรู้ปัญหาสิ่งแวดล้อมและสามารถตอบสนองปัญหาได้อย่างรวดเร็ว โดยการเตรียมความพร้อมขององค์กรทั้งในด้านบุคลากร และข้อมูลซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนจัดการ และหาแนวทางในการป้องกันและควบคุมปัญหาสิ่งแวดล้อมที่จะเกิดขึ้น รวมถึงการพัฒนาเป็นองค์กรต้นแบบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมให้กับประชาชน

แนวทางการส่งเสริม การเตรียมความพร้อมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม การจัดการสำนักงานสีเขียว และการมีส่วนร่วมของภาคีและเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลควรให้ความสำคัญกับ

- **ความพร้อมของเทศบาล**ในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลควรให้ความสำคัญ ดังนี้
 - **รู้จักองค์กร** เพื่อให้บุคลากรทุกคนมองภาพองค์กรเป็นภาพเดียวกัน เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรอย่างเหมาะสมและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
 - **กำหนดทิศทาง**ในการพัฒนาองค์กรไว้ให้ชัดเจน โดยผู้บริหารให้ความสำคัญและผลักดันไปสู่การปฏิบัติ
 - **วางแผนการดำเนินงาน** เพื่อลดข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน และผลักดันให้การดำเนินงานบรรลุตัวชี้วัดและเป้าหมายที่ตั้งไว้
 - **จัดสรรและพัฒนาบุคลากร** เพื่อรับผิดชอบการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งต้องมีความรู้ความสามารถที่สอดคล้องกับแผนงานที่วางไว้ รวมถึงการพัฒนาศักยภาพให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น โดยการฝึกอบรม การสอนงาน การประเมินผลหลังจัดกิจกรรม เป็นต้น
 - **พัฒนาระบบข้อมูล** เพื่อช่วยในการตัดสินใจและวางแผนได้อย่างสอดคล้องกับสถานการณ์ โดยกำหนดให้มีผู้รับผิดชอบในการจัดเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง มีแบบฟอร์มที่ง่ายในการจัดข้อมูล โดยอาจมีการทดลองใช้และปรับแก้ไขเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานจริง รวมถึงการรายงานข้อมูลให้ประชาชนได้ทราบอย่างสม่ำเสมอ
 - **การจัดการความรู้** เพื่อให้เกิดการรวบรวม ถ่ายทอด และแลกเปลี่ยนความรู้ที่เกิดจากทักษะและประสบการณ์จากการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยพัฒนาการทำงานให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

- **การดูแลเอาใจใส่ของผู้บริหาร** เพื่อให้บุคลากรรู้อำนาจหน้าที่ที่ชัดเจน มีความก้าวหน้าในการทำงาน และได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรม และให้พนักงานมีความสุขในการทำงาน และมีแรงจูงใจในการทำงานเกิดความผูกพันกับองค์กร
- **สำนักงานที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือสำนักงานสีเขียว** เทศบาลในฐานะหน่วยงานภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด ควรเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับประชาชนและผู้สนใจ ดังนี้
 - กำหนดการพัฒนาสำนักงานสีเขียวไว้เป็นนโยบายหรือแผนงานขององค์กร
 - สื่อสารให้กับบุคลากรของเทศบาลได้ทราบอย่างทั่วถึงเพื่อให้บุคลากรมีการปฏิบัติที่สอดคล้องกับหลักการของสำนักงานสีเขียวที่กำหนดไว้
 - ปฏิบัติตามแนวทางสำนักงานสีเขียว ได้แก่ การใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการของเสียในสำนักงาน โดยคัดแยกขยะ และกำจัดอย่างเหมาะสม การบำบัดน้ำเสียที่เกิดขึ้นในสำนักงาน การนำน้ำล้างมือกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ การจัดสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสำนักงานให้มีความสวยงามเป็นระเบียบและเอื้อต่อการเข้ามารับบริการของประชาชน และการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว
 - การปรับปรุงและทบทวน การดำเนินงานในพัฒนาสำนักงานสีเขียวอย่างต่อเนื่อง
- **การมีส่วนร่วมของภาคีและเครือข่าย** เป็นหัวใจของการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีความยั่งยืน โดยเทศบาลควรให้ความสำคัญในประเด็นต่างๆ ดังนี้
 - เปิดโอกาสให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการวางแผน ดำเนินกิจกรรม เสนอความคิดเห็นต่อการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
 - ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคี โดยการเสริมสร้างความรู้ด้านการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ส่งเสริมการร่วมกันและเฝ้าระวังปัญหามลพิษ การเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการดำเนินงานแต่ละภาคีผ่านช่องทางต่างๆ
 - การสร้างเครือข่ายและการขยายผล ให้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมพื้นที่ และมีความชัดเจนอย่างเป็นรูปธรรม

แนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมด้านต่างๆ ข้างต้น เทศบาลสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการสิ่งแวดล้อม รวมถึงการตั้งเป้าหมายเพื่อให้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการแก้ไข รวมถึงยังเป็นการสร้างให้ประชาชนตระหนักถึงถึงบทบาทหน้าที่ของตนเองในการช่วยกันดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เพื่อการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี และการยกระดับคุณภาพชีวิตให้กับประชาชน

กรณีตัวอย่างการดำเนินงานของเทศบาล

การประเมินเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๕ ที่ผ่านมา มีเทศบาลที่ส่งผลงานเข้าร่วมการประเมินทั้งเทศบาลขนาดเล็ก เทศบาลขนาดกลาง และเทศบาลขนาดใหญ่ ซึ่งกระจายอยู่ในภูมิภาคต่างๆ ของประเทศ ซึ่งเทศบาลแต่ละแห่งมีแนวทางการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมที่น่าสนใจและเป็นตัวอย่างที่ดี โดยขอเสนอกรณีเทศบาลที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ จากการประเมินเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๕ และรางวัลชนะเลิศด้านสิ่งแวดล้อม รวม ๖ กรณี ประกอบด้วย

เทศบาลขนาดเล็ก

๑. เทศบาลตำบลเรณูนคร จังหวัดนครพนม
๒. เทศบาลตำบลหนองเต็ง จังหวัดบุรีรัมย์

เทศบาลขนาดกลาง

๓. เทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
๔. เทศบาลเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

เทศบาลขนาดใหญ่

๕. เทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่
๖. เทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย

เทศบาลเหล่านี้มีรูปแบบการดำเนินงานที่หลากหลาย ทั้งในด้านการดูแลสุขภาพทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ การจัดการของเสียและมลพิษ การดูแลสุขภาพสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น การส่งเสริมวิถีชีวิตและการผลิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี มีความโดดเด่นในแต่ละด้านไม่เหมือนกัน ขึ้นอยู่กับบริบทของพื้นที่ ความต้องการและความร่วมมือของประชาชน ศักยภาพของท้องถิ่นที่จะดำเนินงาน โดยมีวิสัยทัศน์และนโยบายที่ชัดเจนเป็นปัจจัยขับเคลื่อนที่สำคัญ

เทศบาลตำบลเรณูนคร จังหวัดนครพนม

เทศบาลตำบลเรณูนคร มีวิสัยทัศน์การพัฒนามาว่า
"เมืองน่าอยู่ เคียงคู่คุณธรรม" ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง
ความมุ่งมั่นตั้งใจของคณะผู้บริหารและประชาชน ว่า
ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองในทุกๆ ด้าน
เพื่อให้เรณูนครเป็นเมืองที่มีความน่าอยู่

ด้วยวิถีชีวิตของคนเรณูนครที่อยู่กันอย่างเรียบง่าย ไม่วิ่งตามกระแสสังคมยุคใหม่ อีกทั้งจุดแข็งเรื่อง
วัฒนธรรมประเพณี จึงนับเป็นโชคดีของเมืองเรณูนครที่มีต้นทุนทางสังคมที่ดี เมื่อต้นทุนทางสังคมดี การ
พัฒนาต่างๆ จึงทำได้ง่าย สำหรับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลเริ่มพัฒนาที่ตัวคนก่อน โดยการฝึกนิสัย
ปรับทัศนคติ ทั้งนี้เพื่อสร้างจิตสำนึกและความตระหนักให้ประชาชนดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม

แม้เรณูนครจะเป็นเมืองเล็กๆ และมีปริมาณขยะเกิดขึ้นเพียง ๑.๕ ตันต่อวัน แต่ปัญหาขยะก็เป็น
ปัญหาที่ต้องรีบแก้ไข ด้วยในปัจจุบันสถานที่กำจัดขยะของเทศบาลมีไม่มากและคาดการณ์ว่าอีกไม่เกิน ๓ ปีจะ
เต็ม หากต้องนำขยะไปทิ้งที่ศูนย์กำจัดขยะรวม ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอนาแก และห่างจากเทศบาลประมาณ ๑๖
กิโลเมตร เทศบาลจะต้องเสียค่าใช้จ่ายในการทิ้งขยะตันละ ๔๐๐ บาท เพื่อลดค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะลง
หรือทำให้พื้นที่ฝังกลบขยะของเทศบาลเต็มช้าลง เทศบาลจึงได้ชี้แจงเรื่องค่าใช้จ่ายในการกำจัดขยะต่อ
ประชาชน รวมถึงแนวทางในการลดปริมาณขยะโดยการคัดแยกขยะให้กับประชาชน และริเริ่มโครงการขยะ
แลกไข่ นอกจากนี้ชาวบ้านสามารถคัดแยกขยะรีไซเคิลได้แล้วเอาไปขายกับร้านรับซื้อของเก่าก็ได้

เส้นทางสัญจรของเรณูนครสะอาดอยู่เสมอ ด้วยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่เทศบาลและชุมชน ซึ่งออกไปทำความสะอาดทุกวันพุธและวันศุกร์ เทศบาลจะแจ้งให้ทราบว่ามีกำหนดจะไปพัฒนาบริเวณใด ซึ่งเจ้าหน้าที่จัดเตรียมอุปกรณ์ เตรียมรถขยะออกไป ตัดหญ้า กวาดถนน เก็บขยะร่วมกับชุมชน ทำให้เกิดความคุ้นเคยกับชาวบ้านเป็นอย่างดี

นอกจากการจัดการเรื่องขยะแล้ว หากใครได้มีโอกาสไปเยี่ยมเมืองเรณูนครคงปฏิเสธไม่ได้ว่ามีความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่เทศบาลและชุมชน ส่งผลให้ภูมิทัศน์เมืองเรณูนครมีความสวยงาม ซึ่งผู้ว่าราชการจังหวัดนครพนมได้มอบนโยบายให้ทุกอำเภอขับเคลื่อนด้านการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยของบ้านเมือง พร้อมให้มีการรายงานผลการดำเนินงานทุกเดือนให้ทางจังหวัดได้รับทราบ

นอกจากการพัฒนาพื้นที่สาธารณะของเทศบาลตำบลเรณูนคร เทศบาลยังมีการส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่ส่วนบุคคลของชาวเรณูนคร ด้วยการส่งเสริมการปลูกผักหน้าบ้านแทนการปลูกไม้ดอกไม้ประดับ ด้วยเล็งเห็นว่าพืชผักที่ปลูกสามารถนำไปทำอาหาร ช่วยลดค่าใช้จ่ายของครัวเรือนได้ และยังเป็นการส่งเสริมสุขภาพด้วยทุกคนได้กินผักปลอดสารพิษ และเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วย โดยในช่วงแรก เทศบาลตำบลเรณูนครช่วยเป็นธุระในการจัดหาพันธุ์ผักให้ เมื่อชาวบ้านเริ่มเห็นข้อดีก็หาพันธุ์ผักมาปลูกเอง นอกจากนี้เทศบาลยังริเริ่มโครงการประกวดชุมชนดีเด่น ซึ่งจะมีการให้คะแนนเกี่ยวกับการปลูกผักด้วย กิจกรรมนี้จึงได้รับความนิยมจากชาวบ้านมากขึ้น

การมีต้นทุนทางสังคมที่ดี รวมถึงการให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของประชาชน และการสนับสนุนจากภาคีเครือข่ายที่ทำงานร่วมกับเทศบาล และความตั้งใจจริงของเทศบาลในการพัฒนาทุกๆ ด้าน ส่งผลให้เทศบาลตำบลเรณูนครได้รับรางวัลชนะเลิศเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลขนาดเล็ก ประจำปี ๒๕๕๕

เทศบาลตำบลหนองเต็ง จังหวัดบุรีรัมย์

เทศบาลตำบลหนองเต็งมีสภาพและลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบ มีวิถีการดำรงชีวิตที่เรียบง่ายและสอดคล้องกับสภาพทางธรรมชาติ ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมขนาดเล็กเพื่อการพึ่งตนเองในระดับครัวเรือน และไม่มีโรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ในพื้นที่ จึงยังไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของเทศบาลมากนัก แต่เทศบาลได้ให้ความสำคัญต่อการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมมาโดยตลอด และได้กำหนดวิสัยทัศน์เมือง คือ ถนนปลอดฝุ่น คุณภาพชีวิตดีถ้วนหน้า การศึกษาได้มาตรฐาน ยึดมั่นหลักธรรมาภิบาล สืบสานวัฒนธรรม และมีการกำหนดพันธกิจในการพัฒนา ๗ ด้าน โดยหนึ่งในนั้น คือ การเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่ดี เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

เทศบาลตำบลหนองเต็งมีการดำเนินงานที่โดดเด่นในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ ดังจะเห็นได้จากการความอุดมสมบูรณ์ของป่าชุมชนบ้านจาน ซึ่งเป็นความร่วมมือของคนในชุมชนร่วมกับเจ้าหน้าที่เทศบาล โดยการฟื้นฟูป่าในเนื้อที่ ๘๐๐ ไร่ จนในปัจจุบันมีพื้นที่ป่าที่สมบูรณ์ ๒,๒๐๐ ไร่ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ป่าของหมู่บ้านอื่นอีก ๖ หมู่บ้าน ผลจากการอนุรักษ์ผืนป่าของชุมชนทำให้ชุมชนชาวบ้านจานได้รับพระราชทานพืชมงคลจากพระหัตถ์สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ และเป็นหมู่บ้านอนุรักษ์ป่าชุมชนดีเด่นระดับจังหวัด

ชาวบ้านเล็งเห็นถึงประโยชน์ที่ได้รับจากป่า ทั้งเป็นแหล่งอาหาร หากมีมาทำบ้าน หากสมุนไพรรักษาเมื่อยามเจ็บป่วย ซึ่งถ้าเราจะเอาประโยชน์จากป่าเพียงฝ่ายเดียว สักวันป่าก็จะหมด จึงได้ร่วมกันอนุรักษ์ป่าชุมชนผืนนี้ไว้

เทศบาลตำบลหนองเต็งแม้จะไม่มีของเสียหรือมลพิษที่รุนแรง แต่ก็หลีกเลี่ยงปัญหาขยะมูลฝอยไม่ได้ ด้วยเทศบาลไม่มีรถเก็บขนขยะ ซึ่งที่ผ่านมาแต่ละครัวเรือนจึงต้องจัดการเอง โดยการเผาบ้าง ฝังกลบบ้าง เทศบาลเล็งเห็นถึงปัญหาจึงได้ส่งเสริมให้ชุมชนคัดแยกขยะ มีการตั้งธนาคารขยะรีไซเคิลขึ้นที่ชุมชนหมู่ที่ ๕ บ้านห้วยเหนือ เพื่อลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น ทำให้ชุมชนสะอาด ผลพลอยได้คือชาวบ้านมีรายได้ โดยธนาคารขยะรับซื้อขยะจากชาวบ้านเดือนละครั้ง มีการแนะนำให้สมาชิกรู้จักการคัดแยกประเภทขยะเพื่อให้ได้ราคาสูงขึ้น เมื่อเริ่มโครงการธนาคารขยะมีสมาชิกเพียง ๔๗ หลังคาเรือน และในปัจจุบันธนาคารเปิดทำการมาได้ประมาณ ๑ ปี มีสมาชิกเพิ่มขึ้นเป็น ๑๓๗ หลังคาเรือน และในอนาคตข้างหน้าได้คาดหวังว่าทุกครัวเรือนจะเข้าร่วมโครงการ

ด้วยอาชีพของประชาชนส่วนใหญ่ในเขตเทศบาลตำบลหนองเต็งประกอบอาชีพเกษตรกรรม เทศบาลให้ความสำคัญที่จะส่งเสริมให้ชาวบ้านดำเนินชีวิตโดยยึดตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ได้จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ภายใต้ชื่อ “ศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียง” ขึ้น เพื่อให้ความรู้เรื่องการเกษตร การเพาะชำกล้าไม้ ปลูกพืชหมุนเวียนตามฤดูกาล ด้านปศุสัตว์ ด้านการประมง ด้านการปรับปรุงดินตามสภาพ ด้านพลังงานทดแทน ด้านปฎิบัติสุขภาพ พืชสมุนไพร รวมถึงข้อมูลวิชาการต่างๆ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการจัดการน้ำโดยระบบกังหันน้ำและการสูบน้ำโดยใช้แผงผลิตไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์ ความรู้ต่างๆ ที่อยู่ในศูนย์ฯ ได้ถ่ายทอดสู่คนในชุมชนหลายครอบครัวมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น พอกินพอใช้ และครอบครัวมีความสุข ซึ่งศูนย์เรียนรู้แห่งนี้ถือเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปัจจุบันศูนย์เรียนรู้แห่งนี้ได้ร่วมกับหน่วยงานภาคีต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ในจังหวัดบุรีรัมย์ร่วมให้การส่งเสริม สนับสนุน และได้เปลี่ยนชื่อศูนย์การเรียนรู้ใหม่ว่า “ศูนย์เรียนรู้โครงการภูมิปัญญาแห่งแผ่นดิน ขยายผลสู่ปวงชนชาวไทย จังหวัดบุรีรัมย์”

การดำเนินงานพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมของเทศบาลตำบลหนองเต็งดังกล่าวข้างต้น เทศบาลได้ยึดหลักการพัฒนาที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน ประกอบกับทุนทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงความร่วมมือร่วมใจของทั้งเทศบาลและประชาชน จึงส่งผลให้เทศบาลตำบลหนองเต็งได้รับรางวัลชนะเลิศด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลขนาดเล็ก ประจำปี ๒๕๕๕

เทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

เทศบาลเมืองพนัสนิคม มีวิสัยทัศน์การพัฒนาว่า “พัฒนาเมืองพนัสนิคมเป็นเมืองน่าอยู่อย่างยั่งยืน ด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วน ด้วยความโปร่งใส ตรวจสอบได้” นอกจากนี้ ได้กำหนดนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมในด้านต่างๆ ไว้อย่างครบถ้วน

เน้นการสร้างจิตสำนึกของเด็กและประชาชน ให้ความสำคัญสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อย อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชน ส่งเสริมการประหยัดพลังงานและใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนการนำเทคโนโลยีอย่างง่าย หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการป้องกันและจัดการมลพิษ ส่งเสริมและใช้วัสดุอุปกรณ์ที่เป็นสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

จากวิสัยทัศน์และนโยบายของเทศบาลซึ่งเน้นความสะอาด และความเป็นระเบียบของบ้านเมือง เทศบาลจึงให้ความสำคัญกับการจัดระเบียบทางเท้า ถนนคนเดิน โดยประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงข้อกำหนดตามกฎหมาย รวมทั้งมีการประชุมร่วมกันระหว่างคณะผู้บริหาร ประชาชน และเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานของเทศบาล ได้ผลสรุปร่วมกันในการกำหนดกฎ กติกาการตั้งวางสิ่งของและจำหน่ายสินค้าบริเวณหน้าบ้านและทางเท้า ผลที่ได้จากการจัดระเบียบเมืองรวมทั้งความสะอาด เมืองพนัสนิคมได้รับรางวัลชนะเลิศในการประกวดประเภท ข โครงการประกวดการรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งเป็นความภูมิใจของคนพนัสนิคมเรื่อยมา รวมทั้งการมีจิตสำนึกที่จะช่วยกันดูแลรักษาความสะอาด ทั้งหน้าบ้านตนเองและทางเท้าบริเวณใกล้เคียง ทำให้ลดภาระของเทศบาลได้มาก

จากนโยบายสนับสนุนการนำเทคโนโลยีอย่างง่าย หรือภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในการป้องกันและจัดการมลพิษ ด้วยการใช้องค์ความรู้ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจะช่วยลดการอุดตันของท่อระบายน้ำ เพราะการใช้สารเคมีจะไปฆ่าจุลินทรีย์สำหรับย่อยสลาย ถ้าต้องการบำบัดน้ำเสีย จึงต้องเติมจุลินทรีย์ที่ช่วยย่อยสลายของเสียตามท่อระบายน้ำ เทศบาลจึงพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากมายไม่ว่าจะเป็น แชมพู ครีมอาบน้ำ โทเนอร์ น้ำยาล้างจาน น้ำยาล้างสุขภัณฑ์ น้ำยาซักผ้า ผลิตโดยการรวมกลุ่มของชาวบ้าน ซึ่งมีแนวคิดต้องการลดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในครัวเรือน

ในส่วนของการใช้พลังงาน เทศบาลเมืองพนัสนิคม มีความตระหนักในการดำเนินนโยบายเพื่อลดการใช้พลังงานไฟฟ้า น้ำประปา และน้ำมันเชื้อเพลิงมาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติหน้าที่และภารกิจที่อยู่ในความรับผิดชอบตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมา เพื่อทำหน้าที่กำหนดมาตรการและแนวทางในการปฏิบัติ ให้แก่หน่วยงานในสังกัดเทศบาลเมืองพนัสนิคมถือปฏิบัติ อีกทั้งให้มีหน้าที่ดำเนินการในการควบคุมดูแลให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติตามมาตรการและแนวทางที่กำหนดขึ้น พร้อมทั้งพิจารณาปรับปรุงแก้ไขปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานที่อาจจะเกิดขึ้น ผลจากการดำเนินโครงการส่งผลให้เทศบาลสามารถลดปริมาณค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไปได้มาก เจ้าหน้าที่ของเทศบาลเกิดความตระหนักและปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการใช้พลังงาน

การเพิ่มพื้นที่สีเขียวของเมืองเป็นประเด็นที่เทศบาลให้ความสำคัญมาก โดยร่วมกับส่วนราชการ องค์กร ภาคเอกชน สถาบันการศึกษา กลุ่มพลังมวลชน และประชาชนในเขตเทศบาลปลูกต้นไม้ในวันสำคัญต่าง ๆ ในบริเวณพื้นที่สาธารณะของเทศบาล โรงเรียน ศาสนสถาน บริเวณบ่อบำบัดน้ำเสีย สนามกีฬา ทำให้เมืองพนัสนิคมเป็นเมืองที่มีความร่มรื่นและสวยงาม

คณะกรรมการโครงการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดแนวทางและหลักเกณฑ์ในการจัดซื้อจัดจ้างและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประชาสัมพันธ์ สร้างการมีส่วนร่วมในโครงการ ทำให้เทศบาลได้มีการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คิดเป็นร้อยละ ๙๘.๖๐ ในปีงบประมาณ ๒๕๕๕

จากการที่เทศบาลดำเนินการพัฒนาเมืองด้วยหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางทำให้ทุกคนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนางานด้านต่างๆ ส่งผลให้เทศบาลเมืองพนัสนิคมได้รับรางวัลชนะเลิศ เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๕ เทศบาลขนาดกลาง

เทศบาลเมืองพิจิตร จังหวัดพิจิตร

เทศบาลเมืองพิจิตรตั้งอยู่บริเวณริมฝั่งแม่น้ำน่านทั้งสองด้านในอำเภอเมืองพิจิตรและเป็นที่ตั้งของศาลากลางจังหวัด โดยกำหนดวิสัยทัศน์ว่า “เมืองพิจิตรน่าอยู่ บริหารจัดการมีประสิทธิภาพ บริการมีประสิทธิภาพ ประชาชนพอใจ” โดยมีนโยบาย/ยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสิ่งแวดล้อม และมีแนวทางการดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การควบคุมและป้องกันมลพิษ และการรณรงค์และสร้างจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม

สืบเนื่องจากวิสัยทัศน์และนโยบายการพัฒนา เทศบาลเมืองพิจิตรได้ดำเนินการควบคุมและป้องกันมลพิษ โดยพัฒนาและปรับปรุงระบบกำจัดขยะ สิ่งปฏิกูล และระบบบำบัดน้ำเสียให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล ปรับจากการกำจัดขยะแบบเทกองแล้วเผา เป็นระบบการจัดการขยะแบบฝังกลบที่ถูกหลักสุขาภิบาล ในปี พ.ศ. ๒๕๔๓ และประมาณการว่าที่ฝังกลบแห่งใหม่นี้จะสามารถรองรับขยะได้เพียง ๖ ปีเท่านั้น โดยเทศบาลให้บริการเก็บขนขยะในย่านชุมชนหนาแน่นหรือย่านธุรกิจ วันละ ๒ รอบ และรถสำหรับเก็บขนขยะอินทรีย์จากตลาดและครัวเรือนวันละ ๑ รอบ โดยขยะอินทรีย์ที่รวบรวมได้มีปริมาณวันละ ๒-๔ ตัน

เทศบาลจัดให้มีรถเก็บขนขยะอินทรีย์โดยเฉพาะที่เก็บขนทุกวัน โดยนำมาทำปุ๋ยหมักอินทรีย์ ปุ๋ยน้ำชีวภาพ และทดลองทำแปรงฟักปลอดสารพิษโดยใช้ปุ๋ยหมักอินทรีย์ และขยายผลไปสู่ชุมชนโดยในช่วงแรกเทศบาลสนับสนุนเมล็ดพันธุ์ฟัก และใช้ปุ๋ยที่เทศบาลผลิตขึ้น เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนหันมาบริโภคพืชผักที่ปลอดสารพิษ

เทศบาลเมืองพิจิตรได้ถ่ายทอดความรู้เรื่องการจัดการขยะให้กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุข กลุ่มคนรับซื้อของเก่า และคนในชุมชนที่สนใจ ทำให้ทุกชุมชนมีธนาคารขยะ และมีการขยายผลไปยังโรงเรียนเทศบาล นอกจากนี้ยังมีการนำกระดาษที่คัดแยกออกมาประดิษฐ์เป็นภาพนูนกระดาษเลียนแบบโลหะ ซึ่งเป็นที่นิยมของตลาดกลายเป็นแหล่งสร้างงานสร้างอาชีพแก่ชุมชน

จากความพยายามในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องของเทศบาล ทำให้ปริมาณขยะเมืองพิจิตรลดลงอย่างชัดเจน จากปี ๒๕๔๒ ซึ่งมีปริมาณขยะวันละ ๒๔ - ๒๖ ตัน และในปี ๒๕๕๖ ลดลงเหลือวันละ ๑๖-๑๘ ตัน และที่ฝังกลบขยะที่คาดว่าจะรองรับได้เพียง ๖ ปี แต่ ณ ปัจจุบันที่ฝังกลบขยะแห่งนี้ก็ยังสามารถรองรับขยะเมืองพิจิตรได้ เพราะเมืองพิจิตรช่วยกันหาวิธีการลดปริมาณขยะที่เกิดขึ้น

ด้านการจัดการน้ำเสียเทศบาลเมืองพิจิตรใช้ระบบบำบัดน้ำเสียแบบง่าย ๆ โดยการตกตะกอนและเติมอากาศ เพราะน้ำส่วนใหญ่มาจากครัวเรือนไม่ได้มีมลพิษหรือโลหะหนัก ซึ่งผลการตรวจวิเคราะห์อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานของคุณภาพน้ำทิ้งของกรมควบคุมมลพิษ นอกจากนี้น้ำที่ผ่านการบำบัดแล้วเทศบาลยังนำมาใช้ล้างตลาด ล้างถนนรอบเมือง และรดต้นไม้ในสวนสาธารณะ

บึงสีไฟถือเป็นพื้นที่สาธารณะขนาดใหญ่ที่เป็นปอดให้กับชุมชน โดยได้มีการปรับภูมิทัศน์ไว้อย่างสวยงาม เป็นจุดศึกษาเรียนรู้และพื้นที่นันทนาการ มีการปลูกผักปลอดสารพิษและต้นไม้ในบริเวณบึงสีไฟ ซึ่งองกามดีด้วยปุ๋ยอินทรีย์ที่เทศบาลหมักจากขยะอินทรีย์ที่เก็บได้ทุกวัน

มีการจัดทำสารการเรียนรู้ท้องถิ่น เรื่อง"พันธุ์ปลาน้ำจืด" โดยรวบรวมพันธุ์ปลาหายากและสัตว์น้ำจืดที่พบในบึงสีไฟมาประกอบการเรียนการสอน รวมถึงทำการสำรวจต้นไม้ในเมือง และจัดทำป้ายชื่อ ทำให้ทุกคนที่เข้ามาเยี่ยมบึงสีไฟได้รับทราบข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่

การดำเนินงานอย่างเข้มแข็งและต่อเนื่องของเทศบาลเมืองพิจิตร ความร่วมมือร่วมใจของประชาชน และความเชื่อมั่นว่า การพัฒนาสิ่งแวดล้อมให้มีคุณภาพแล้ว คุณภาพชีวิตของคนในเมืองก็จะดีขึ้นด้วย ส่งผลให้เทศบาลเมืองพิจิตรได้รับรางวัลชนะเลิศด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลขนาดกลาง ประจำปี ๒๕๕๕

เทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่

เทศบาลเมืองกระบี่ มีวิสัยทัศน์การพัฒนาเมืองว่า กระบี่เมืองน่าอยู่ ผู้คนน่ารัก ศูนย์กลางการให้บริการ เป็นประตูสู่การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และประวัติศาสตร์ พร้อมก้าวสู่เมืองคุณภาพ (Q-city) ในปี ๒๕๖๙ และด้วยความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทำให้มีนักท่องเที่ยวจากทั่วทุกมุมโลกเดินทางมาเยี่ยมกระบี่เป็นจำนวนมาก และเหตุผลนี้เองที่ทำให้เมืองกระบี่ต้องมีการเตรียมพร้อมเมืองเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยวทั้งในและนอกประเทศ ที่สร้างความประทับใจคือ ภูมิทัศน์เมือง เทศบาลจึงตกแต่งเมืองให้มีเอกลักษณ์

นำเสนอประวัติศาสตร์เมือง วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชาวกระบี่ผ่านกำแพงประวัติศาสตร์ และประติมากรรมสัญลักษณ์ไฟราจรที่ตั้งบริเวณสี่แยก ได้แก่ สี่แยกมุนงษ์ โบราณ สี่แยกช้าง สี่แยกสี่ชัยวาท และสี่แยกนกอินทรี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของเมือง และยังเป็นจุดสังเกตให้กับผู้ที่ไม่คุ้นเคยเส้นทางในเมืองกระบี่ได้เป็นอย่างดี

เมืองกระบี่ยังเปรียบเสมือนห้องรับแขกของประเทศ มีผู้คนหลั่งไหลเข้ามาเยือนไม่ขาดสาย ผลที่ตามมาคือมลพิษที่เพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะปริมาณขยะกว่า ๑๐ ปีที่ผ่านมา เทศบาลได้มีการเตรียมความพร้อมโดยการส่งเสริมการคัดแยกขยะในครัวเรือน โดยในช่วงแรกเทศบาลเป็นผู้รับซื้อขยะรีไซเคิลเอง ส่วนขยะอินทรีย์นำมาทำปุ๋ย มีโครงการขยะแลกไข่ และปัจจุบันเมื่อมีร้านรับซื้อขยะเกิดขึ้น เทศบาลก็ลดบทบาทลง แต่ยังคงดำเนินการคัดแยกขยะที่ปลายทางอยู่ ส่วนหนึ่งเพื่อลดปริมาณขยะ และเป็นการสร้างรายได้เสริมให้กับคนเก็บขยะด้วย นอกจากนี้เทศบาลยังได้ดำเนินโครงการกระบี่ปลอดโฟม โดยการประชาสัมพันธ์ ติดป้ายรณรงค์ไว้แทบทุกที่ ทำให้ปริมาณขยะโฟมลดลงจนแทบไม่เหลือ

เทศบาลมีระบบบำบัดน้ำเสีย โดยน้ำเสียที่ไหลมาตามท่อระบายน้ำจะมายังบ่อบำบัดน้ำเสียที่มีเครื่องเติมอากาศและใช้สารชีวภาพในการบำบัดร่วมด้วย หลังจากนั้นก็จะไหลไปบ่ตกตะกอนที่ ๑ ๒ และ ๓ แล้วจึงปล่อยเข้าคลองสาธารณะและลงสู่ทะเลต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม น้ำเสียที่ไหลมาตามท่อระบายน้ำนี้ไม่ได้เข้าระบบบำบัดทั้งหมด ด้วยระบบบำบัดสามารถรองรับน้ำเสียได้เพียง ๑ ใน ๓ ของปริมาณน้ำเสียที่เกิดขึ้น แต่ด้วยความโชคดีของเมืองกระบี่ที่มีป่าชายเลนบริเวณปากแม่น้ำ จึงเป็นการบำบัดน้ำเสียด้วยวิธีธรรมชาติ ซึ่งเทศบาลเองก็ได้ไปตรวจวัดคุณภาพน้ำบริเวณป่าชายเลนซึ่งพบว่าค่าคุณภาพน้ำไม่เกินค่ามาตรฐานที่กำหนด

เมืองกระบี่ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำกระบี่ มีป่าชายเลนที่ได้รับการฟื้นฟูจากป่าเสื่อมโทรมในอดีต ให้กลับมามีสภาพที่สมบูรณ์และมีความหลากหลายทางชีวภาพสูง เพื่อสนองพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนาถ ความว่า **อย่างที่กระบี่ ข้าพเจ้าไปขอกับชาวกระบี่ว่า ป่าไม้ชายเลนนี้อย่าทำลายเลย ขอให้ข้าพเจ้าเถอะ ขอให้เป็นป่าไม้ชายเลนอย่างเดิม เพื่อความยั่งยืนของประเทศไทย** เทศบาลเมืองกระบี่ จึงได้ร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องฟื้นฟูดูแลรักษาป่าชายเลนบริเวณปากแม่น้ำกระบี่ รวมถึงการเพาะพันธุ์ไม้เพื่อปลูกทดแทน จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติผ่านป่าชายเลนไปจนถึงบริเวณเขาขนาน้ำ

ประติมากรรมปูดำทองเหลืองรมควัน ได้รับการสร้างขึ้นบริเวณปากแม่น้ำกระบี่ เพื่อบ่งบอกถึงความอุดมสมบูรณ์ของป่าชายเลน และสร้างจิตสำนึกให้ชาวกระบี่ช่วยกันอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่

การเข้าใจบริบทของเมืองกระบี่ที่ทำหน้าที่เป็นห้องรับแขกและประตูสู่การท่องเที่ยว และการตั้งเป้าหมายในการพัฒนาเมืองที่ชัดเจน ทำให้มีแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาทุกๆ ด้าน ประกอบกับความร่วมมือของภาคีต่างๆ รวมถึงการบอกเล่าประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และความสำคัญของสิ่งแวดล้อม ผ่านประติมากรรมต่างๆ จะช่วยสร้างจิตสำนึกให้กับประชาชนอนุรักษ์มรดกอันล้ำค่าของเมืองกระบี่ไว้ ซึ่งผลการดำเนินงานพัฒนาของเทศบาลเมืองกระบี่ในด้านต่างๆ เหล่านี้ ส่งผลให้ได้รับรางวัลชนะเลิศเทศบาลน่าอยู่อย่างยั่งยืน เทศบาลขนาดใหญ่ ประจำปี ๒๕๕๕

เทศบาลนครเชียงราย จังหวัดเชียงราย

เทศบาลนครเชียงราย มีวิสัยทัศน์ของเมืองว่า "เชียงรายเมืองน่าอยู่ นครแห่งความสุข" พร้อมมีนโยบายด้านการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อพัฒนาเมืองเชียงรายให้มีสภาพแวดล้อมที่ดี มีความร่มรื่น สวยงาม มีพื้นที่สีเขียวเพิ่มมากขึ้น มีมาตรการแก้ไขปัญหาระบบบำบัดน้ำเสีย น้ำท่วมขัง และการกำจัดขยะมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลให้มีมาตรฐาน รวมถึงการปลูกจิตสำนึกประชาชนในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพ โดยร่วมมือกับภาครัฐ ประชาชน สมาคม และองค์กรต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศในการจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนมาโดยตลอด

ด้วยลักษณะพื้นที่เป็นแอ่งกระทะตั้งอยู่ในที่ราบสูงระหว่างภูเขา ที่ยังคงมีพื้นที่แหล่งธรรมชาติที่สมบูรณ์ เทศบาลนครเชียงรายจึงให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยริเริ่มส่งเสริมการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพป่าดอยสะเก็น ซึ่งเป็นเขาลูกเล็กๆ ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลและรายล้อมด้วยชุมชนดอยสะเก็น ซึ่งเป็นพื้นที่ป่าตามกฎหมายที่ยังมีสภาพป่าที่สมบูรณ์ เทศบาลจึงร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ได้แก่ กรมป่าไม้ และชุมชนโดยรอบ ทำการพัฒนาพื้นที่รอบองค์พระธาตุ เช่น การปลูกต้นไม้เสริม การทำถนน การทำรั้วบางส่วน เป็นต้น ทำให้สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่มีประวัติความเป็นมายาวนานคู่กับชุมชนแห่งนี้ได้รับการปกป้องมิให้ใครบุกรุกทำลายป่า

ทำการสำรวจความหลากหลายทางชีวภาพ โดยให้เยาวชนและชุมชนเก็บเมล็ดพันธุ์ไม้บนป่าดอยสะเก็นมาเพาะขยายพันธุ์ ในรูปแบบธนาคารพันธุ์ไม้ชุมชน เพื่อดำรงไว้ซึ่งความหลากหลายทางธรรมชาติ หลักลีเก้งพันธุ์ไม้แปลกปลอมที่จะถูกนำมาปลูก โดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ และยังเป็นการสร้างรายได้ให้ชุมชนจากการจำหน่ายพันธุ์ไม้หายากเหล่านี้

นอกจากการสำรวจชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ในป่าดอยสะเก็น และการพัฒนาป่าและชุมชนให้เป็นศูนย์การเรียนรู้ทางธรรมชาติและวัฒนธรรมหลากหลายทางชีวภาพของเมืองเชียงรายแล้ว ยังมีการอนุรักษ์ต้นไม้ขนาดใหญ่ที่อยู่ใจกลางเมือง เทศบาลก็ได้อนุรักษ์ไว้ ซึ่งนอกจากจะช่วยให้ถนนมีความร่มรื่นให้กับเมืองแล้ว ยังทำให้ภูมิทัศน์ของเมืองเชียงรายร่มรื่นสวยงาม

จัดการน้ำอย่างเป็นระบบ ด้วยการดูแล รักษาป่าต้นน้ำ ดูแลคุณภาพน้ำ และบำบัด น้ำเสียให้ได้มาตรฐาน ก่อนปล่อยลงสู่ แหล่งน้ำธรรมชาติ

การจัดการน้ำได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ กล่าวคือ การจัดการต้นน้ำด้วยการดูแลพื้นที่ป่า การจัดการกลางน้ำด้วยการให้นักเรียนเป็นแกนนำในการตรวจสอบคุณภาพน้ำ ขอความร่วมมือให้ครัวเรือนร้านอาหาร สถานประกอบการ และโรงเรียน ติดตั้งบ่อดักไขมันก่อนปล่อยน้ำเสียลงสู่ท่อระบายน้ำออกสู่แหล่งน้ำสาธารณะ ส่วนการจัดการปลายน้ำได้ใช้บ่อบำบัดน้ำเสียที่สามารถรองรับน้ำเสียได้วันละ ๒๗,๒๐๐ ลูกบาศก์เมตร เพื่อให้มีคุณภาพน้ำเป็นไปตามมาตรฐาน ก่อนปล่อยลงสู่แม่น้ำกก

การจัดการขยะ เทศบาลนครเชียงรายได้รับความร่วมมืออย่างดีจากประชาชนในการคัดแยกขยะที่เกิดขึ้นวันละประมาณ ๑๐๐ ตัน โดยคัดแยกเป็นขยะที่รีไซเคิลได้ ๒๒ ตัน โดยมีการส่งเสริมการคัดแยกตั้งแต่ในระดับครัวเรือน และสร้างโรงคัดแยกขยะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการคัดแยกให้ได้มากขึ้น ปัจจุบันเทศบาลยังประสบปัญหาหมอกพิษทางอากาศ ซึ่งมักมีปัญหาลุกลามขนาดเล็กในเดือนพฤศจิกายน-มีนาคม ของทุกปี มีการรณรงค์ลดการเผาร่วมกับจังหวัดเชียงราย เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาหมอกควัน

ด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น เทศบาลฯ มีการเพิ่มพื้นที่สีเขียวโดยร่วมกับภาคีเครือข่ายเรียนรู้เรื่องการอนุรักษ์พื้นที่สีเขียวในเมือง ภายใต้แนวคิด “อนุรักษ์พื้นที่สีเขียวเดิม และพยายามเพิ่มพื้นที่สีเขียวใหม่” ในพื้นที่เทศบาลและพื้นที่สาธารณะ เช่น บริเวณบ่อบำบัดน้ำเสีย พื้นที่บริเวณฉาบสนสถาน บ้านพักเจ้าหน้าที่สถานที่จอดรถ โรงเรียนในสังกัด มีการปรับปรุงภูมิทัศน์โดยรอบป่าธรรมชาติ ส่งเสริมให้ประชาชนรักษาเอกลักษณ์และศิลปะล้านนาของเมืองเชียงราย ส่งเสริมให้ประชาชนมีวิถีชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยประกวดบ้านคาร์บอนต่ำ เพื่อเป็นต้นแบบให้กับครัวเรือนอื่นๆ ในเขตเทศบาลได้

เทศบาลนครเชียงรายมีทุนเดิมคือสิ่งแวดล้อมที่ดีบวกกับความสามารถในการรักษาไว้ โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเมืองควบคู่การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่องถึง ๑๕ ปี ทั้งการจัดการขยะ การจัดการน้ำ การพัฒนาการศึกษา การอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรม ส่งผลให้เทศบาลนครเชียงรายได้รับรางวัลชนะเลิศด้านสิ่งแวดล้อม เทศบาลขนาดใหญ่ ประจำปี ๒๕๕๕ ซึ่งเป็นขวัญและกำลังใจที่ดีให้กับคนทำงาน และสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชนว่าเมืองเชียงรายมีสิ่งแวดล้อมดีอย่างยั่งยืน

กิจกรรมที่น่าสนใจของเทศบาลกรณีตัวอย่าง

- **การดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ**
 - การอนุรักษ์ป่าชุมชน โดยความร่วมมือระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่เทศบาล ตั้งกฎ กติกาการใช้ประโยชน์จากป่าชุมชนร่วมกัน รวมถึงการขยายเครือข่ายในการอนุรักษ์ป่าชุมชน
 - อนุรักษ์ป่าชายเลน ร่วมกับหน่วยงานอื่นๆ ดูแลรักษา และเพาะพันธุ์ไม้เพื่อปลูกทดแทน จัดทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติเพื่อสร้างจิตสำนึกรักป่าชายเลนให้กับผู้ที่สนใจ
 - อนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ โดยการสำรวจพันธุ์พืชและสัตว์ พัฒนาเป็นศูนย์การเรียนรู้ทางธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ
 - ธนาคารพันธุ์ไม้ชุมชน โดยชุมชนและเยาวชนเก็บเมล็ดพันธุ์มาเพาะขยายและจำหน่ายพันธุ์ไม้
- **การจัดการของเสียหรือมลพิษ**
 - ขยะแลกไข่ ส่งเสริมให้ชุมชนคัดแยกขยะและนำขยะประเภทรีไซเคิลมาแลกไข่กับทางเทศบาล
 - ส่งเสริมการคัดแยกขยะในครัวเรือน ให้ความรู้กับชุมชนในการคัดแยกขยะ
 - ธนาคารขยะรีไซเคิล ส่งเสริมให้สมาชิกธนาคารคัดแยกขยะและนำขยะรีไซเคิลที่คัดแยกได้มาขายให้กับธนาคาร ซึ่งเปิดทำการเดือนละ ๑ ครั้ง
 - กระดาษรีไซเคิล คัดแยกกระดาษรีไซเคิลมาประดิษฐ์เป็นภาพปูนโดยมีลักษณะเป็นกระดาษเลียนแบบโลหะ
 - ธรณรังค์ลดการใช้โคมไฟทั้งเมือง ผ่านการประชาสัมพันธ์ตามสถานที่สำคัญโดยเฉพาะบริเวณตลาด
 - ปรับปรุงระบบกำจัดขยะและระบบบำบัดน้ำเสียให้ถูกต้องตามหลักสุขาภิบาล
- **การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น**
 - ทำความสะอาดชุมชนทุกบ่ายวันพุธและวันศุกร์ โดยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่เทศบาลและชุมชน ทำให้เมืองมีความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย
 - เพิ่มพื้นที่สีเขียวในวันสำคัญ โดยร่วมกับภาคีต่างๆ ในบริเวณพื้นที่สาธารณะของเทศบาล
 - จัดภูมิทัศน์เมืองโดยการนำเสนอประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของคนในเมือง
- **การส่งเสริมวิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม**
 - ส่งเสริมการปลูกผักสวนครัวรั้วกินได้ ลดค่าใช้จ่ายในครัวเรือน ลดการใช้สารเคมี ส่งเสริมสุขภาพอนามัยที่ดี และลดการเดินทางไปตลาด
 - ศูนย์สาธิตเศรษฐกิจพอเพียง ส่งเสริมการประกอบอาชีพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกพืชหมุนเวียน การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการสูบน้ำเพื่อรดน้ำต้นไม้ การทำปุ๋ยชีวภาพ
 - ส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์จากน้ำหมักชีวภาพ เช่น แชมพู ครีมนวดน้ำ น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า ช่วยลดการเกิดน้ำเสียในเบื้องต้น

- การเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี
 - กำหนดนโยบายที่ชัดเจนและมีการสื่อสารในองค์กร
 - ลดการใช้พลังงาน และลดการใช้น้ำ
 - การจัดซื้อจัดจ้างในสำนักงาน
 - จัดทำระบบข้อมูลเพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงและผลสำเร็จ
 - พัฒนาเป็นแหล่งเรียนรู้สำหรับผู้สนใจ

☒	_____
☐	_____
☐	_____

๕

กระบวนการและเกณฑ์การประเมิน เทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๘

กระบวนการประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ได้มีการกำหนดหลักเกณฑ์การประเมินไว้อย่างชัดเจน พร้อมมีการแต่งตั้งคณะกรรมการอำนวยการ คณะกรรมการตรวจเยี่ยมพื้นที่ และคณะกรรมการประเมินเอกสาร ซึ่งประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านต่างๆ โดยแบ่งการประเมินเทศบาลออกเป็น ๓ ขนาด ได้แก่ เทศบาลขนาดเล็ก เทศบาลขนาดกลาง และเทศบาลขนาดใหญ่

ประชาสัมพันธ์
และเปิดรับผลงาน

เมษายน – มิถุนายน ๒๕๕๘

ประเมินเอกสาร

กรกฎาคม ๒๕๕๘

ประเมิน
ตรวจเยี่ยมพื้นที่

สิงหาคม ๒๕๕๘

สรุปและ
ประกาศผล

กันยายน ๒๕๕๘

ขั้นตอนการประเมิน

๑. การประชาสัมพันธ์และเปิดรับผลงาน ประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางต่างๆ ได้แก่ ส่งหนังสือเชิญพร้อมใบสมัคร เว็บไซต์ และสื่อต่างๆ พร้อมจัดประชุมชี้แจง (๒๗ เมษายน ๒๕๕๘)
๒. การประเมินด้านเอกสาร คณะกรรมการประเมินเอกสารพิจารณาข้อมูลจากแบบรายงานข้อมูลและหลักฐานต่างๆ ที่เทศบาลส่งมา โดยให้คะแนนการดำเนินงานในแต่ละตัวชี้วัดตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด และจัดลำดับเทศบาลที่ผ่านการประเมินด้านเอกสาร
๓. การประเมินด้านการตรวจเยี่ยมพื้นที่ คณะกรรมการตรวจเยี่ยมพื้นที่เดินทางไปเยี่ยมชมผลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เทศบาลที่ผ่านการประเมินเอกสาร เพื่อพิจารณาผลงานเชิงประจักษ์ และจัดลำดับเทศบาลที่มีคะแนนผลการดำเนินงานที่ดี
๔. การสรุปและประกาศผลรางวัล คณะกรรมการอำนวยการพิจารณาตัดสินรางวัล และประกาศผลผ่านเว็บไซต์ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

เกณฑ์การให้คะแนน

การประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๘ แบ่งเกณฑ์การให้คะแนนออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่ การให้ค่าน้ำหนักขององค์ประกอบเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืนแต่ละเกณฑ์ รวม ๕ เกณฑ์ และการให้ค่าคะแนนการดำเนินงานของเทศบาลแต่ละตัวชี้วัด รวม ๑๒ ตัวชี้วัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ค่าน้ำหนักของแต่ละเกณฑ์ มีดังนี้

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ	ค่าน้ำหนัก ๑๕
ด้านของเสียหรือมลพิษ	ค่าน้ำหนัก ๓๐
ด้านสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น	ค่าน้ำหนัก ๒๐
ด้านวิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	ค่าน้ำหนัก ๑๕
ด้านการเรียนรู้และการบริหารจัดการที่ดี	ค่าน้ำหนัก ๒๐

ค่าคะแนนการประเมินแต่ละตัวชี้วัด โดยพิจารณาครอบคลุมตลอดการดำเนินงาน ตั้งแต่ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการดำเนินงาน (Process) และผลสำเร็จจากการดำเนินงานในลักษณะต่างๆ ทั้งผลผลิต ผลลัพธ์ และผลกระทบ (Output-Outcome-Impact) ดังนี้

ไม่มีแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม	คะแนน = ๐
มีแผนงาน/โครงการ หรือการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ หรืออื่นๆ ซึ่งมีผลทำให้เกิดการดำเนินงาน	คะแนน = ๑
มีการดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบ	คะแนน = ๒
มีผลสำเร็จและการรายงานผลชัดเจน	คะแนน = ๓

การประเมินฯ ปี ๒๕๕๘ ได้พิจารณาจาก ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) จนถึง ผลการดำเนินงาน (Output-Outcome-Impact) ที่เป็นการดำเนินงานของเทศบาลภายใต้แผนงาน/โครงการต่างๆ หรือเป็นกิจกรรมที่ดำเนินงานในลักษณะงานประจำ รวมทั้งการดำเนินงานที่เป็นวัฒนธรรมองค์กรหรือวัฒนธรรมชุมชน โดยอาจไม่มีการกำหนดแผนงาน/โครงการไว้ ซึ่งเกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ ของเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ทั้งนี้ ปัจจัยนำเข้าในลักษณะต่างๆ กระบวนการดำเนินงาน และผลการดำเนินงาน ต้องมีความสอดคล้องกัน

การส่งผลงานเข้าร่วมโครงการ

เทศบาลที่มีความประสงค์จะส่งผลงานเข้าร่วมโครงการประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ปี ๒๕๕๘ มีแนวทางในการดำเนินงานดังนี้

- **ควรตั้งคณะกรรมการ** ประกอบด้วยบุคลากรจากฝ่าย/กอง/สำนัก เพื่อรวบรวมผลการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบต่างๆ ของเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ซึ่งรับผิดชอบโดยฝ่ายต่างๆ
- **ควรร่วมกันทำความเข้าใจกรอบแนวคิด** ตัวชี้วัด เกณฑ์การประเมิน และแบบรายงานข้อมูล นอกจากนี้ควรประชุมคณะกรรมการเพื่อทบทวนผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแต่ละตัวชี้วัด ที่เทศบาลได้ดำเนินงานต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน (ปี ๒๕๕๘)
- **ควรพิจารณาเลือกผลงานที่โดดเด่น** มีความสร้างสรรค์ มีผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ชัดเจน โดยสามารถแสดงแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมต่างๆ มากกว่าหนึ่งรายการในแต่ละตัวชี้วัด แต่ไม่**ควรแสดงแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมเดียวกันนั้นซ้ำในตัวชี้วัดอื่น**
- **ควรแบ่งความรับผิดชอบ** แก่คณะกรรมการ ซึ่งเป็นผู้แทนแต่ละฝ่าย/กอง/สำนัก ในการรวบรวมผลการดำเนินงานรายตัวชี้วัด พร้อมรวบรวมเอกสาร/หลักฐานประกอบผลการดำเนินงานดังกล่าว
- **ต้องใช้แบบรายงานข้อมูล** ในการนำเสนอการดำเนินงานแต่ละตัวชี้วัด ซึ่ง**สามารถดาวน์โหลดแบบรายงานข้อมูลได้จากเว็บไซต์ของหน่วยงานดำเนินโครงการ** ได้แก่ กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม สมาคมสันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย หรือสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย ซึ่งควรนำเสนอข้อมูลโดยการสรุปให้มีความกระชับ ชัดเจน และมีความสอดคล้องกัน โดยไม่ควรนำมาตัดต่อหรือปะติดกัน
- **ต้องแนบเอกสารหรือหลักฐาน** ซึ่งเกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่แสดงไว้ในแบบรายงานข้อมูล เช่น เอกสารโครงการ สื่อเผยแพร่ สถิติข้อมูล รูปภาพ รายงานผลการประชุม รายงานการประเมินความพึงพอใจ เป็นต้น
- **ต้องตรวจทานและจัดส่งแบบรายงานข้อมูล** พร้อมเอกสาร/หลักฐาน ทั้ง ๑๒ ตัวชี้วัด **มายังที่อยู่ด้านหลังคู่มือนี้**

เทศบาลที่สนใจ

สามารถดาวน์โหลดคู่มือชี้แจงรายละเอียด พร้อมคำอธิบายเกณฑ์การประเมิน และแบบรายงานข้อมูลได้จากเว็บไซต์ของหน่วยงานดำเนินโครงการ หรือสอบถามเพิ่มเติมได้ตามข้อมูลที่แสดงไว้ด้านหลังคู่มือนี้

เทศบาลที่ส่งผลงานเข้าร่วมการประเมิน

เทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน จะช่วยให้

ทราบระดับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อมในเขตเทศบาลของ
ตนเอง เมื่อเทียบกับเทศบาลที่มีขนาดและงบประมาณ
ใกล้เคียงกัน รวมถึงได้ทราบจุดเด่นและจุดบกพร่องเพื่อ
นำไปปรับปรุงการดำเนินงานในอนาคต

นอกจากนี้ ยังมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเทศบาลอื่นๆ ซึ่งเป็นการเปิดมุมมอง สร้าง
ประสบการณ์การเรียนรู้ และนำแนวปฏิบัติที่ดีของเทศบาลอื่นมาประยุกต์ใช้กับเทศบาลของตนเองได้อย่าง
เหมาะสม และช่วยให้เกิดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรของเทศบาล กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ การทำงานเป็น
ทีม ซึ่งต้องทำงานร่วมกันในกระบวนการต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำความเข้าใจตัวชี้วัด การรวบรวมข้อมูล และจัดทำ
เอกสารผลงาน การนำเสนอผลงานทั้งในรูปแบบเอกสารและการนำเสนอชี้แจงแก่คณะกรรมการ ซึ่งต้อง
คำนึงถึงการนำเสนอที่ตรงประเด็น ชัดเจน และกระชับ ซึ่งจะส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กรที่มี
ประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากขึ้น กระบวนการรวบรวมผลงานยังจะ ช่วยให้เทศบาลมีการพัฒนาด้าน
ข้อมูลและการประเมินผลด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ยังสามารถใช้ในการรายงานผลการจัดการ
ด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่ประชาชนได้รับทราบและเข้าใจถึงการทำงานของเทศบาล และมีช่องทางในการสื่อสาร
กันมากขึ้น

สำหรับกรอบแนวคิดและตัวชี้วัดด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืนที่พัฒนาขึ้น เทศบาลต่างๆ สามารถนำไปปรับ
ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน หรือพัฒนาเป็นโครงการจัดการด้านสิ่งแวดล้อม ที่นำไปสู่การดำเนินงานให้
บรรลุวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี การพัฒนาคุณภาพชีวิต รวมถึงการสร้างความปลอดภัยแก่
ประชาชน

คำอธิบายเกณฑ์การประเมิน

คำอธิบายเกณฑ์การประเมินเทศบาลด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ประจำปี ๒๕๕๘

เกณฑ์และตัวชี้วัด	ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการดำเนินงาน (Process)	ผลการดำเนินงาน		
			ผลการดำเนินงาน (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลกระทบ (Impact)
๑. ทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ					
๑.๑ ทรัพยากรธรรมชาติความหลากหลายทางชีวภาพได้รับการดูแลรักษาให้คงไว้ซึ่งระบบนิเวศที่ดี	แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งสอดคล้องต่อสถานการณ์หรือตอบสนองปัญหาด้านการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติหรือความหลากหลายทางชีวภาพ	การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบในการป้องกันการฟื้นฟู ทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ดิน น้ำ ป่าไม้ ชายฝั่ง หรือการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ เช่น การอนุรักษ์พันธุ์กรรมพืช สัตว์ และสมุนไพรในพื้นที่ เป็นต้น	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น จำนวนพื้นที่หรือจำนวนพันธุ์กรรมที่ได้ดูแลรักษา จำนวนผู้ร่วมกิจกรรมการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ ประโยชน์ที่เกิดจากกิจกรรม เป็นต้น	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยายผล เป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง มีการขยายจำนวนเป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น มีเครือข่ายการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติเพิ่มขึ้น	การดำเนินงานอย่างครอบคลุมพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องหรือเป็นแหล่งเรียนรู้/เป็นต้นแบบ ซึ่งมีกระบวนการ/วิธีการที่ดีในการป้องกัน ฟื้นฟู อนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพ มีการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ (ด้านวิชาการหรือการบริหารจัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรม ที่น่าสนใจ ซึ่งได้ริเริ่มหรือถูกพัฒนาขึ้นใหม่
๒. ของเสียหรือมลพิษ					
๒.๑ ขยะมูลฝอยได้รับการจัดการอย่างครบวงจรและเหมาะสม	แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร ซึ่งมีความสอดคล้องหรือตอบสนองต่อสถานการณ์ขยะมูลฝอยในพื้นที่ หรือการให้ความรู้เรื่องการจัดการขยะมูลฝอย	การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบในการจัดการขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร เช่น การส่งเสริมการลดและคัดแยกขยะรีไซเคิล ขยะอันตราย และขยะอันตราย การนำขยะมูลฝอยไปใช้ประโยชน์ การ	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมให้ความรู้ วรรณคดี ศึกษา ดูงาน ปริมาณขยะมูลฝอยที่ลดลง หรือที่คัดแยกได้ หรือที่นำกลับมาใช้ประโยชน์ (๓Rs : Reuse,	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยายผล การดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะมูลฝอยอย่างมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง มีการขยายพื้นที่เป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมายเพิ่มขึ้น มีเครือข่ายด้านการจัดการขยะ	การดำเนินงานอย่างครอบคลุมพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลให้ชุมชนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ หรือเป็นแหล่งเรียนรู้/เป็นต้นแบบ ซึ่งมีกระบวนการ/วิธีที่ดีในการจัดการ

เกณฑ์และตัวชี้วัด	ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการดำเนินงาน (Process)	ผลการดำเนินงาน		
			ผลการดำเนินงาน (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลกระทบ (Impact)
		รวบรวมและเก็บขนขยะมูลฝอย และการกำจัดขยะมูลฝอยอย่าง ถูกหลักสุขาภิบาล	Reduce, Recycle) ปริมาณขยะ มูลฝอยที่ลดลง ปริมาณการนำ ขยะมูลฝอยไปหมักทำปุ๋ย จำนวน ชุมชนที่เข้าร่วมเป็นชุมชนปลอด ขยะ เป็นต้น	มูลฝอย หรือมีระบบรวบรวม การเก็บขนที่มีประสิทธิภาพ ลดความถี่ในการจัดเก็บ กำจัดขยะมูลฝอยอย่างถูกหลัก สุขาภิบาล	ขยะมูลฝอยอย่างครบวงจร มีการ สื่อสารและถ่ายทอดความรู้ (ด้าน วิชาการหรือการบริหารจัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรม ที่น่าสนใจ ซึ่งได้ริเริ่มหรือถูกพัฒนาขึ้นมาใหม่
๒.๒ น้ำเสีย มลพิษทาง อากาศ หรือมลพิษ อื่นๆ ได้รับการจัดการ ที่เหมาะสม	แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการ จัดการน้ำเสียชุมชน มลพิษทาง อากาศ หรือมลพิษอื่นๆ โดยมิ ความสอดคล้องหรือตอบสนองต่อ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ หรือ การให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการ น้ำเสียชุมชน มลพิษทางอากาศ หรือมลพิษอื่นๆ	การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม และเป็นระบบในการจัดการ น้ำเสียชุมชน มลพิษทาง อากาศ และมลพิษอื่นๆ อย่าง ครบวงจร เช่น การป้องกัน ควบคุม น้ำเสีย มลพิษทาง อากาศ หรือมลพิษอื่นๆ การ ฟื้นฟู ดูแลรักษา และการบำบัด น้ำเสีย มลพิษทางอากาศ หรือ มลพิษอื่นๆ รวมถึงให้ความ สำคัญกับการนำกลับมาใช้ใหม่ การติดตามเฝ้าระวังและการ รายงานสถานการณ์คุณภาพน้ำ มลพิษทางอากาศ หรือมลพิษ อื่นๆ เป็นต้น	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ ชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณและ คุณภาพ เช่น จำนวนผู้เข้าร่วม กิจกรรมให้ความรู้ อบรมฯ ศึกษา ดูงานด้านการจัดการน้ำเสีย มลพิษทางอากาศ หรือมลพิษ อื่นๆ วิธีการป้องกัน ควบคุม น้ำเสีย มลพิษทางอากาศ หรือ มลพิษอื่นๆ หรือมีคุณภาพน้ำทั้ง ผ่านมาตรฐาน คุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน จำนวนสถาน ประกอบการที่เข้าร่วมกิจกรรม ลดมลพิษ ความพึงพอใจของ ชุมชนเมื่อได้รับการแก้ไขปัญหา มลพิษต่างๆ เป็นต้น	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยาย ผล ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรม อย่างมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง มี การขยายพื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมายหรือเครือข่าย เฝ้าระวังคุณภาพน้ำ คุณภาพ อากาศ และมลพิษอื่นๆ เพิ่มขึ้น หรือมีคุณภาพแหล่งน้ำ ธรรมชาติ คุณภาพอากาศอยู่ในเกณฑ์มาตรฐาน หรือมี คุณภาพโดยรวมในพื้นที่ดีขึ้น หรือมีความร่วมมือกับองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ใน การจัดการมลพิษต่างๆ ได้อย่าง ทัวถถึง	การดำเนินงานอย่างครอบคลุม พื้นที่ สถานประกอบการ ครุภัณฑ์ หรือเป็นแหล่งเรียนรู้/เป็นต้นแบบ ซึ่งมีกระบวนการ/วิธีที่ดีในการ จัดการน้ำเสีย การจัดการอากาศ และมลพิษอื่นๆ อย่างครบวงจร มี การสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ (ด้านวิชาการหรือการบริหาร จัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรม ที่น่าสนใจซึ่งได้ริเริ่มหรือถูก พัฒนาขึ้นมาใหม่

เกณฑ์และตัวชี้วัด	ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการดำเนินงาน (Process)	ผลการดำเนินงาน		
			ผลการดำเนินงาน (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลกระทบ (Impact)
๓. สิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้น					
๓.๑ พื้นที่สีเขียวได้รับการพัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อการดำรงชีวิต	แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนาพื้นที่สีเขียว โดยมีความสอดคล้องหรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนาและดูแลรักษาพื้นที่สีเขียว เป็นต้น	การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบในการพัฒนาพื้นที่สีเขียว เช่น การรณรงค์เพิ่มพื้นที่สีเขียวเพื่อการนันทนาการ เพื่อการอนุรักษ์หรือเพื่ออรรถประโยชน์ หรือการปรับปรุง คู่อริรักษาพื้นที่สีเขียวที่มีอยู่เดิม เป็นต้น	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น พื้นที่สีเขียวได้รับการพัฒนาปรับปรุง สัดส่วนพื้นที่สีเขียวต่อจำนวนประชากรเพิ่มขึ้น ร้อยละของพื้นที่สีเขียวต่อพื้นที่เมืองเพิ่มขึ้น ประโยชน์ที่ประชาชนได้รับจากการพัฒนาพื้นที่สีเขียว เป็นต้น	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยายผล การดำเนินการพัฒนาพื้นที่สีเขียวอย่างมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง มีการขยายพื้นที่เป้าหมาย/กลุ่มเครือข่ายการพัฒนาพื้นที่สีเขียว เป็นต้น	การดำเนินงานอย่างครอบคลุมพื้นที่ หรือเป็นแหล่งเรียนรู้/เป็นต้นแบบ ซึ่งมีกระบวนการ/วิธีการพัฒนาพื้นที่สีเขียว มีการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ (ด้านวิชาการหรือการบริหารจัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรม ที่น่าสนใจซึ่งได้ริเริ่มหรือถูกพัฒนาขึ้นใหม่
๓.๒ ภูมิทัศน์เมืองมีความสวยงามและสอดคล้องกับสภาพเมือง	แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง โดยมีความสอดคล้อง หรือตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน และสภาพเมือง หรือการให้ความรู้เกี่ยวกับการพัฒนา ปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง เป็นต้น	การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบในการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง เช่น การพัฒนาหรือปรับปรุงภูมิทัศน์ของเมือง การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการปรับปรุงภูมิทัศน์ หรือควบคุมการใช้ประโยชน์พื้นที่ตามผังเมืองหรือทิศทางการพัฒนาของเมือง เป็นต้น	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น ผลความพึงพอใจต่อการปรับปรุงภูมิทัศน์เมือง จำนวนพื้นที่/ชุมชน/ประชากรที่ร่วมปรับปรุงภูมิทัศน์ หรือการบังคับใช้ประโยชน์พื้นที่ตามผังเมือง เป็นต้น	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยายผล การดำเนินการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองอย่างมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง มีการขยายพื้นที่เป้าหมาย เป็นต้น	การดำเนินงานอย่างครอบคลุมพื้นที่ หรือเป็นแหล่งเรียนรู้/ เป็นต้นแบบ ซึ่งมีกระบวนการ/วิธีการพัฒนาปรับปรุงภูมิทัศน์เมืองให้สวยงาม สอดคล้องกับสภาพเมือง มีการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ (ด้านวิชาการหรือการบริหารจัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรม ที่น่าสนใจซึ่งได้ริเริ่มหรือถูกพัฒนาขึ้นใหม่

เกณฑ์และตัวชี้วัด	ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการดำเนินงาน (Process)	ผลการดำเนินงาน		
			ผลการดำเนินงาน (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลกระทบ (Impact)
๓.๓ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้รับการสืบสานเพื่อดำรงไว้	แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีความสอดคล้องหรือตอบสนองต่อสถานการณ์หรือความต้องการของคนในชุมชน เป็นต้น	การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น การบวชป่า การทำเขตอภัยทาน การปลูกต้นไม้ในวันสำคัญ การส่งเสริมการใช้วัสดุธรรมชาติในงานลอยกระทง การส่งเสริมการทำอาหารและขนมโดยใช้วัตถุดิบที่มีในท้องถิ่นและวัสดุธรรมชาติ เป็นต้น	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น จำนวนกิจกรรมที่ดำเนินการและผู้เข้าร่วมกิจกรรม หรือประโยชน์ที่รับจากการดำเนินงาน เป็นต้น	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยายผล ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง มีการขยายพื้นที่เป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมายในการสืบสานภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น	การดำเนินงานอย่างครอบคลุมพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลให้ชุมชนนำภูมิปัญญาท้องถิ่นไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ หรือเป็นแหล่งเรียนรู้/เป็นต้นแบบ ซึ่งมีกระบวนการ/วิธีที่ดีในการอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ (ด้านวิชาการหรือการบริหารจัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรมที่น่าสนใจซึ่งได้ริเริ่มหรือถูกพัฒนาขึ้นใหม่

๔. วิถีชีวิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

๔.๑ การใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือการใช้พลังงานทดแทน	แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการใช้พลังงานหรือการใช้พลังงานทดแทน ซึ่งมีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่หรือตอบสนองความต้องการของประชาชน หรือการให้ความรู้เรื่องการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ หรือข้อดีของการใช้พลังงานทดแทน	การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบในการส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือการใช้พลังงานทดแทน เช่น การรณรงค์ประหยัดไฟฟ้าและน้ำมันเชื้อเพลิง การส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ประหยัดไฟฟ้าหรือส่งเสริมใช้พลังงานทดแทน เป็นต้น	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ เช่น จำนวนครัวเรือนที่เข้าร่วมโครงการ จำนวนสถานประกอบการที่ใช้พลังงานทดแทน ปริมาณการใช้ไฟฟ้าหรือน้ำมันเชื้อเพลิง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจเรื่องการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยายผล ซึ่งเป็นการดำเนินกิจกรรมอย่างมีส่วนร่วมและต่อเนื่อง มีการขยายพื้นที่เป้าหมาย/กลุ่มเป้าหมายหรือเครือข่ายกลุ่มผู้ใช้พลังงานทดแทนที่เพิ่มขึ้น	การดำเนินงานอย่างครอบคลุมพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องหรือส่งผลให้ชุมชนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ หรือเป็นแหล่งเรียนรู้/เป็นต้นแบบ ซึ่งมีกระบวนการ/วิธีที่ดีในการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพหรือการใช้พลังงานทดแทน มีการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ (ด้านวิชาการ
---	--	--	--	--	--

เกณฑ์และตัวชี้วัด	ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการดำเนินงาน (Process)	ผลการดำเนินงาน		
			ผลการดำเนินงาน (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลกระทบ (Impact)
					หรือการบริหารจัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรมที่น่าสนใจซึ่งได้ ริเริ่มหรือถูกพัฒนาขึ้นใหม่
๔.๒ การใช้น้ำอย่างมี ประสิทธิภาพ	แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการ ใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งม ีความสอดคล้องกับสภาพพื้นที่ ตอบสนองความต้องการของ ประชาชน หรือการให้ความรู้เรื่อง การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น	การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม และเป็นระบบในการส่งเสริม การใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การรณรงค์ประหยัดน้ำ การส่งเสริมการใช้อุปกรณ์ ประหยัดน้ำ การส่งเสริมการนำ น้ำเสียกลับมาใช้ประโยชน์ใหม่ เป็นต้น	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ ชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณและ คุณภาพ เช่น จำนวนครัวเรือน หรือสถานประกอบการที่เข้าร่วม โครงการ ปริมาณการใช้น้ำลดลง ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจ เรื่องการใช้น้ำอย่างประหยัด เป็นต้น	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยาย ผล การดำเนินกิจกรรมอย่าง มีส่วนร่วมและต่อเนื่อง มีการ ขยายพื้นที่เป้าหมาย/ กลุ่มเป้าหมายผู้ใช้น้ำอย่างมี ประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น	การดำเนินงานอย่างครอบคลุม พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง หรือส่งผลให้ชุมชนเกิดการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือนำไป ปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้หรือ เป็นแหล่งเรียนรู้/เป็นต้นแบบ ซึ่ง มีกระบวนการ/วิธีที่ดีในการใช้น้ำ อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสื่อสาร และถ่ายทอดความรู้ (ด้านวิชาการ หรือการบริหารจัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรม ที่น่าสนใจซึ่งได้ ริเริ่มหรือถูกพัฒนาขึ้นใหม่
๔.๓ การผลิต บริโภคหรือ บริการที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม	แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการ ผลิต บริโภคหรือบริการที่เป็นมิตร ต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีความ สอดคล้องสภาพพื้นที่หรือ ตอบสนองความต้องการของ ประชาชน หรือการให้ความรู้เรื่อง การผลิต บริโภค หรือบริการที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การ	การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วม และเป็นระบบในการส่งเสริม การผลิต บริโภคหรือบริการที่ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การส่งเสริมให้ชุมชน/โรงเรียน ทำเกษตรอินทรีย์ การส่งเสริม ให้ชุมชน/โรงเรียนเลือกซื้อ เลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อ	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ ชัดเจน ทั้งในเชิงปริมาณและ คุณภาพ เช่น จำนวนครัวเรือน/ โรงเรียน/ชุมชนที่มีการทำเกษตร อินทรีย์ จำนวนครัวเรือนที่เข้า ร่วมโครงการผักสวนครัวรั้วกินได้ จำนวนครัวเรือนที่ใช้ผลิตภัณฑ์ที่ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม จำนวน	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยาย ผล การส่งเสริมการผลิต บริโภคหรือบริการที่เป็น มิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีการขยาย พื้นที่เป้าหมายหรือขยายกลุ่ม การผลิต/ผู้บริโภค หรือการ บริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพิ่มขึ้น	การดำเนินงานอย่างครอบคลุม พื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง หรือส่งผลให้ชุมชนเกิดการ ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือนำไป ปรับใช้ในการดำเนินชีวิตหรือเป็น แหล่งเรียนรู้/เป็นต้นแบบ ซึ่งมี กระบวนการ/วิธีที่ดีในการผลิต บริโภคหรือบริการที่เป็นมิตรต่อ

เกณฑ์และตัวชี้วัด	ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการดำเนินงาน (Process)	ผลการดำเนินงาน		
			ผลการดำเนินงาน (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลกระทบ (Impact)
	เลือกใช้ผลิตภัณฑ์สีเขียว หรือฉลากที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นต้น	สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศชุมชน การจัดการนัดสีเขียว เป็นต้น	สถานประกอบการที่ดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จำนวนผู้บริโภคที่เข้ามาซื้อสินค้าในตลาดนัดสีเขียวเป็นประจำ เป็นต้น		สิ่งแวดล้อม มีการสื่อสารและถ่ายทอดความรู้ (ด้านวิชาการหรือการบริหารจัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรม ที่น่าสนใจซึ่งได้ริเริ่มหรือถูกพัฒนาขึ้นมาใหม่

๕. การเรียนรู้และบริหารจัดการที่ดี

๕.๑ องค์กรมีความพร้อมในการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม	นโยบาย/ยุทธศาสตร์/แผนงานการจัดการสิ่งแวดล้อม การพัฒนาบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อม และระบบข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม	การนำนโยบาย/แผนงานโครงการไปสู่การปฏิบัติการพัฒนาบุคลากรด้านสิ่งแวดล้อม และการพัฒนาระบบข้อมูลข่าวสารด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดอบรมให้ความรู้ ศึกษาดูงานด้านสิ่งแวดล้อม การจัดกิจกรรม KM ด้านสิ่งแวดล้อม การจัดตั้งกลุ่มงานรวบรวมองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลในรูปแบบเอกสาร หรือระบบสารสนเทศ	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ชัดเจน โดยแสดงข้อมูลจำนวนแผนด้านสิ่งแวดล้อมที่นำไปสู่การปฏิบัติ ผลจากการดำเนินงานตามแผนด้านสิ่งแวดล้อม จำนวนบุคลากรที่ได้รับการพัฒนาด้านสิ่งแวดล้อม ความเชี่ยวชาญหรือความสามารถของบุคลากร หลังจากได้รับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม จำนวนคณะทำงานในการรวบรวมข้อมูล ผลการพัฒนากระบวนการรวบรวมข้อมูลช่องทางที่หลากหลายในการสื่อสารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยายผล โดยการทบทวนและปรับปรุงนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง ข้อมูลปัญหาสิ่งแวดล้อมได้รับการแก้ไข ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น บุคลากรมีความรู้ทักษะการทำงาน รวมถึงมีข้อมูลการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน มีการเฝ้าระวังคุณภาพและรายงานสถานการณ์สิ่งแวดล้อม มีช่องทางในการสื่อสารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายมากขึ้น มีการเผยแพร่ข้อมูลคุณภาพสิ่งแวดล้อมในวงกว้างขึ้น เป็นต้น	นโยบายหรือแผนที่กำหนดขึ้นสามารถตอบสนองหรือแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ทำให้คุณภาพชีวิตของประชาชนดีขึ้น ประชาชนมีความพึงพอใจต่อการบริการ หรือส่งผลให้ชุมชนเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือนำไปปรับใช้ในการดำเนินชีวิตได้ บุคลากรสามารถดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อมมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น รวมถึงสามารถถ่ายทอดความรู้ ทักษะการดำเนินงานให้แก่บุคลากรทั้งในและนอกเทศบาลได้ มีการรวบรวมข้อมูลครอบคลุมประเด็นสิ่งแวดล้อม และมีช่องทางสื่อสารที่หลากหลาย
--	---	---	--	---	---

เกณฑ์และตัวชี้วัด	ปัจจัยนำเข้า (Input)	กระบวนการดำเนินงาน (Process)	ผลการดำเนินงาน		
			ผลการดำเนินงาน (Output)	ผลลัพธ์ (Outcome)	ผลกระทบ (Impact)
๕.๒ สำนักงานเทศบาล มีการจัดการตามแนวทางสำนักงานสีเขียว	นโยบาย/แผนงาน/โครงการที่เกี่ยวกับการจัดสำนักงานเทศบาลตามแนวทางสำนักงานสีเขียว เพื่อเป็นต้นแบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น นโยบายประหยัดพลังงานในสำนักงาน นโยบายการจัดการของเสียในสำนักงาน นโยบายการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว แผนการสื่อสารเกี่ยวกับนโยบาย ข้างต้นภายในองค์กร เป็นต้น	การดำเนินงานอย่างมีส่วนร่วมและเป็นระบบ ด้านการใช้พลังงานและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การจัดการของเสียในสำนักงาน การจัดการสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกสำนักงานให้มีความสวยงามเป็นระเบียบ การจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว เป็นต้น	ผลสำเร็จและการรายงานผลที่ชัดเจน โดยแสดงข้อมูลการดำเนินงานของคณะทำงาน จัดการสิ่งแวดล้อมในสำนักงาน หรือข้อมูลสถิติพลังงาน ปริมาณของเสียในสำนักงานเปรียบเทียบกับก่อนและหลังดำเนินโครงการ หรือข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว เป็นต้น	ผลงานต่อเนื่องหรือการขยายผล โดยแสดงให้เห็นถึงการทบทวนนโยบายการจัดการสำนักงานตามแนวทางสำนักงานสีเขียว หรือกำหนดนโยบายหรือวิสัยทัศน์ของเทศบาล หรือผลการดำเนินงานตามแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมในสำนักงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีการปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น	การดำเนินงานอย่างครอบคลุมพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง หรือส่งผลให้บุคลากรเกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมหรือนำไปปรับใช้ในการทำงานได้หรือเป็นแหล่งเรียนรู้/เป็นต้นแบบ ซึ่งมีกระบวนการ/วิธีที่ดี มีการสื่อสารและถ่ายทอดองค์ความรู้ (ด้านวิชาการหรือการบริหารจัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรม ที่น่าสนใจ ซึ่งได้ริเริ่มหรือถูกพัฒนาขึ้นใหม่
๕.๓ การมีส่วนร่วมของภาคี และเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม	แผนงาน/โครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การรวมกลุ่ม การมีทะเบียน การให้ความรู้ด้านการฟื้นฟู ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมแก่ภาคีเครือข่าย	กิจกรรมการดำเนินงานด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในการอนุรักษ์ฟื้นฟู ดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	มีการรายงานผลความร่วมมือของภาคีเครือข่ายด้านสิ่งแวดล้อม ที่ชัดเจน บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ	มีเครือข่ายการดำเนินงานที่เข้มแข็ง สามารถขยายผลการดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่อง ครอบคลุมเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน	การดำเนินงานอย่างครอบคลุมพื้นที่หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง หรือเป็นแหล่งเรียนรู้/เป็นต้นแบบ ซึ่งมีกระบวนการ/วิธีที่ดี มีการสื่อสารและถ่ายทอดองค์ความรู้ (ด้านวิชาการและการบริหารจัดการ) ชัดเจน หรือมีนวัตกรรม ที่น่าสนใจซึ่งได้ริเริ่มหรือถูกพัฒนาขึ้นใหม่

การประเมินเทศบาล
ด้านสิ่งแวดล้อมยั่งยืน ดำเนินงาน
ด้วยความมุ่งมั่นที่จะเป็นส่วนหนึ่ง
ในการขับเคลื่อนการพัฒนาเมือง
สู่เมืองน่าอยู่ และเป็นส่วนสำคัญ
ในการพัฒนาประเทศสู่การเติบโต
ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กลุ่มส่งเสริมการพัฒนายั่งยืน สำนักส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน
กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔๙ ซอย ๓๐ ถนนพระราม ๖ พญาไท กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐
โทรศัพท์ ๐-๒๒๒๔๘-๕๖๕๒ โทรสาร ๐-๒๒๒๔๘-๕๖๕๐
เว็บไซต์ www.deqp.go.th
E-mail: deqp_la21@live.com

มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย
๑๖/๑๕๑ เมืองทองธานี ตำบลบางพลู
อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทรศัพท์ ๐-๒๕๐๓-๓๓๓๓ ต่อ ๒๐๘
โทรสาร ๐-๒๕๐๔-๔๘๒๖-๘
เว็บไซต์ www.tei.or.th
E-mail: cityenvi.award@gmail.com